

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto
(SAK) ry

VUOSIKIRJA

1963

HELSINKI 1964

Sisäpoliittinen kehitys

Sisäpoliittiselle kehitykselle oli leimaa-antava taloudellisessa mielessä epävarmuuden tunne koko kertomusvuoden ajan. Tri Ahti Karjalaisen hallituksessa, jossa syksyyn saakka olivat mukana kolme ammattiyhdistysliikkeen piiristä nimettyä henkilöä ns. ammattiministereinä, alkoi jo kevättällevä ilmaa eräitä oireita oikeistopiirien ryhdistäytymisestä.

Kokoomuslaisen valtiovarainministerin toimesta laadittiin valtiontalouden saneeraussuunnitelmia, jotka kipeästi kohdistuivat vähävaraiseen kansanosaan. Lisäksi näiden piirien tarkoituksena oli saada liikevaihtoverolain uudistus toteutetuksi siten, että laki olisi astunut voimaan heinäkuun alusta lukien. Se olisi merkinnyt huomattavia rasituksia palkansaajaväestölle. SAK:n ja sen piiristä nimettyjen ministerien toimesta onnistuttiin lykkäämään liikevaihtoverolain uudistus myöhempään ajankohtaan. Vaikkakin hintasäännöstely oli voimassa, jonka turvin sosiaaliministeriö kykeni sosiaaliministeri Olavi Saarisen ollessa ministeriön päällikkönä estämään eräitä tuntuja hinnankorotuksia, oli kuitenkin jatkuva hintojen nousutendenssi vallalla. Tätä lisäsi elokuussa suoritettu maataloustuloratkaisu. Hallituksen enemmistö toteutti maatalouden hintatoimikunnan enemmistön ehdotuksen mukaisesti maataloustulolain ratkaisun siten, että eräät maataloustuotteiden kuluttajahinnat nousivat huomattavasti. Kun ottaa lisäksi huomioon niiden kerrannaisvaikutukset muissa hinnoissa, joutuivat palkansaaja-kuluttajat varsin suurten lisärasitusten kohteeksi. Ammattiyhdistysliikettä edustavat ministerit äänestivät hallituksessa porvariryhmien esityksiä vastaan ehdottaen samalla subventiotietä, eli lain mukaan maataloudelle tulevan korvauksen maksamista valtion varoista.

Kun tämä linja ei muille hallitusryhmille kelvannut, jättivät ministerit Onni Närvänen, Onni Koski ja Olavi Saarinen välittömästi tasavallan presidentille osoitetun eronpyynnön. Tämä tapahtui elokuussa, mutta — koska koko hallitus jätti eronpyynnön — hallituspuolan kestäessä kauan he joutuivat hoitamaan tehtäviään lokakuuhun saakka. Tällöin muodostettiin Karjalaisen toinen hallitus, josta tuli kokoonpanoltaan täysin porvarillinen.

Sisäpoliittiset vaikeudet kuitenkin jatkuivat myös tämän uuden hallituksen ympärillä. Porvariryhmät eivät päässeet saneeraussuunnitelmissaan yksimielisyyteen, vaikkakin liikevaihtoverolain uudistus v. 1964 alusta voimaanastuvana ajettiin porvarillisessa eduskunnassa lävitse. Mm. kansanpuolue, joka ajoittain oli tukenut SAK:n kantaa lvv-kysymyksessä, pakotettiin perääntymään. Tilanne kävi lopulta hallituksen sisällä kestävämmäksi ja niinpä tri Karjalainen pyysi toistamiseen hallituksensa eroa. Tällä kertaa ero myönnettiin varsin nopeasti ja ennen joulua muodostettiin kansliapäällikkö Reino R. Lehdon johdolla virkamieshallitus, jonka toimiajan uusi pääministeri luonnehti väliaikaiseksi.

Yleinen kehitys

Maamme talouselämässä vuonna 1962 alkanut suhdanteiden heikkeneminen jatkui kertomusvuoden alkukuukausina, jolloin ennakoitiin, että kansantulon reaalinen nousu vuonna 1963 tulisi supistumaan 1—2 % suuruiseksi. Kevätkesällä puunjalostustuotteiden markkinatilanne kuitenkin alkoi parantua ja myöskin hinnoissa tapahtui eräiden tärkeiden tuotteiden kohdalla nousua. Tämä suunta jatkui, jopa voimistuen, vuoden loppuun saakka, ja seurauksena oli, että metsätaloustuotteiden viennin arvo koko vuodelta laskettuna nousi 8,7 %. Tämän ansiosta myös kokonaisviennin arvo nousi 3,7 %:lla. Tuonnin arvo väheni tosin 1,6 %:lla, mutta pysyi siitä huolimatta niin korkealla tasolla, että ulkomaankaupan vaihtotase päättyi 202 milj. nmk:n suuruisen tuontienemmyyteen. Tämä oli kuitenkin vain noin puolet edellisen vuoden alijäämästä, ja muiden valuuttatulojen sekä ulkomailta saatujen lainojen ansiosta valuuttatilanne parani vuoden loppupuolella tuntuvasti. Siitä huolimatta valuuttavaranto oli vuoden lopussa edelleen pienempi kuin olisi toivottavaa.

Viennin elpymisen eräänä seurauksena oli metsähintojen nousu, minkä ansiosta hiljaisina pysyneet metsäkaupat vilkastuivat ja metsäalan työllisyystilanne syksyllä selvästi parani. Metsätyövoiman määrä kasvoi ja pysyikin viime kuukausina yleensä n. 10.000 työntekijää korkeammalla tasolla kuin samana aikana edellisenä vuonna.

Vientitulojen kasvu oli tietenkin sinänsä omiaan helpottamaan rahamarkkinoita, mutta helpotus ei ollut sitä suuruusluokkaa, että se olisi vielä tuntuvin vaikuttanut investointeihin ja nimenomaan rakennustoimintaan. Päinvastoin oli aleneva suunta vallalla rakennustoiminnan eri aloilla. Parantuneesta valuuttatilanteesta, rakennusalan työttömyydestä ja yhä pahenevasta asuntopulasta huolimatta, ei keskuspankki katsonut aiheelliseksi ryhtyä rakennus- ym. investointeja yleisesti elvyttävään rahapolitiikkaan. Myöskin valtiontaloudelliset tasapainottamistoimenpiteet; hintojen, maksujen ja verojen korotukset, sekä mahdollisesti eräät kotimaiset lainaoperaatiot olivat omiaan kiristämään rahamarkkinoita ja supistamaan investointitoimintaa. Heikkenevän kotimaisen menekin ja kasvavan kansainvälisen kilpailun johdosta investointihalua oli muutenkin rajoitettua sellaisilla kotimarkkinateollisuuden aloilla, joilla muuten investointien rahoitusta olisi voitu hoitaa, kun taasen vientiteollisuuden investointitoiminnan vähennys saa luonnollisen selityksen aikaisempien vuosien suurista investoinneista. Nämä seikat tietenkin osaltaan vaikuttivat metalliteollisuuden toimintaan, joka muutenkin kärsi tilauskannan vähydestä.

Parantuneista vientisuhdanteista huolimatta, kokonaiskuva jäi näin ollen varsin epäyhtenäiseksi. Ilman rakennus- ja muun investointitoiminnan tuntuvaa elpymistä ei ratkaisevaa parannusta ole odotettavissa myöskään työllisyystilanteessa. Lähinnä valtiovallan raha- ja finanssipoliittisista toimenpiteistä johtuen palkansaajat joutuivat jälleen kärsimään yhtäaikaisesti sekä inflatoorisesta hintatason kohoamisesta että deflatoorisesta työttömyyden kasvusta. Vuoden vaihteessa esiintyi kuitenkin eräitä paranemisen oireita, ja mikäli vientisuhdanteet pysyvät kohtalaisen hyvinä, voidaan odottaa helpotusta niin hyvin raha- kuin työmarkkinoillakin. Samalla voidaan esittää toivomus, ettei valtiolta enää katsoisi aiheelliseksi omilla toimenpiteillään myötävaikuttaa rahanarvon alenemiseen.

Maamme ulkomaankaupassa syntyi vuosina 1960—1962 960 milj. nmk:n suuruinen tuontiylijäämä. Viikkaan investointivaiheen aikana kasvava tuotantotarvikkeiden tuonti on varsin ymmärrettävää ja tällaisia vaiheita ovat yleensä pian seuranneet vientiylijäämien vuodet. Arveluttavaa näin ollen on, että vuonna 1962, jolloin investointitoiminta oli jo hiljentynyt, tuontiylijäämä oli lähes 400 milj. markkaa, ja että tasaantumista huolimatta vielä kertomusvuonnakin syntyi 202 milj. markan tuontiylijäämä. Kun tuontitilastot samalla osoittavat, että myös tuonnin koostumuksessa oli tapahtunut rakennemuutosta valmiiden tavarain ja kulutushyödykkeiden osuuden lisääntyessä, on ilmeistä, että jatkuva alijäämäisyys johtuu ratkaisevasti tulien alennuksista ja yleensä kauppapoliittisesta kehityksestä. Sen lisäksi, että kasvava tuonti tapahtuu kotimarkkinateollisuuden työllisyyden kustannuksella, se viittaa myös siihen, että valuuttavaranto tulee pysymään jatkuvasti niukkana, ja tämä kireitten rahamarkkinoitten kautta rajoittaa taloudellisen kasvun edellyttämät investoinnit. Valtiontaloudellisella sektorilla vaikutukset ovat samanlaiset (esimerkkinä mainittakoon tullitulojen vähenykset) ja vaikuttavat ne omalta osaltaan tuotantoelämään sekä taloudellisiin perusinvestointeihin supistavasti. Näin ollen sekä ulkomaankaupan, rahapolitiikan että valtiontalouden kehitys, eri sektorit toisiaan vahvistaen, ovat omiaan aiheuttamaan maamme tuotantopohjan supistumista. Lisäksi on huomioitava, että EFA-sopimuksen tuontirajoitusten poistamisessa emme ole vielä edes puolitiessä, ja että lähimmän kolmen vuoden aikana kaikki suojatullit ja muut rajoitukset tulevat poistettaviksi. Sitä vastoin ei ole vielä paljontaan tietoja niistä investoinneista, joiden avulla maamme voisi löytää uusia, suurempia vientimarkkinoita ja tuottaa uusia vientituotteita. Jos kehitys jatkuu vielä tähän suuntaan, on olemassa vaara, että maamme ei enää jaksa ylläpitää niitä yhteiskuntalaitoksen yleisiä investointeja, jotka ovat edellytyksenä tuotannon kehitykselle, ja että uusi taloudellinen nousu tulee ylen vaikeaksi. Kun näin ollen on kysymys koko tuotantopohjamme laajuudesta sekä samalla kyvystämme ylläpitää nykyistä tai kasvavaa väestöä tuotannollisessa työssä, olisi maamme mahdollisuuksiin selviytyä ns. avoimessa kansainvälisessä taloudessa kiinnitettävä paljon vakavampaa huomiota kuin mitä tähän asti on ollut asianlaita.

Kansantulo

Ennakkolaskelmien mukaan kansantulo nousi kertomusvuonna 9 %:lla, 14960 milj. nmkiaan, mutta hintatason nousun huomioonottaen reaalinousu oli n. 4 %, nousun oltua 3 % edellisellä vuonna. Kun kuitenkin maatalouden kohdalla oli vuonna 1962 merkitty 7 %:n vähennys, mutta kertomusvuonna 8 % nousu, olisi kasvuprosentti ilman näitä maatalouden kohdalla tapahtuneita heilahteluja ollut kertomusvuonna 3 %, ja vastaavasti v. 1962 = 4 %. Kun reaalisen kansantulon nousu oli vuonna 1959 7 %, vuonna 1960 9 % ja vuonna 1961 6 %, voitaneen todeta, että ajanjaksona 1959—1963 kansantulo on noussut yhdellä kolmanneksella, eli keskimäärin lähes 6 % vuodessa. Tästä lisäyksestä saataneen kirjata noin puolet työn tuottavuuden nousun ja puolet lisääntyneen työllisyyden tilille. Kun kertomusvuonna työllisyyden kasvu oli pieni, oli tällöin suurin osa, eli n. 3 % työn tuottavuuden kasvusta aiheutuvaa.

Eri elinkeinohaarojen tuotannon kehitys vuosina 1962 ja 1963, verrattuna keskimääräiseen kasvunopeuteen ajanjaksona 1948—1961, käy selville seuraavasta taulukosta.

	Keskim. w. 1948-61	1962	1963
Maatalous, metsästys ja kalastus ..	+1.6	-7	+8
Metsätalous	+2.7	-3	-1
Teollisuus ja käsityö	+6.3	+5	+4
Siitä varsinainen teollisuus		5	+4
Talonrakennustoiminta	+4.5	+2	+2
Maa- ja vesirakennustoiminta ...	+5.8	+3	+7
Liikenne	+4.3	+4	+2
Kauppa, pankit ja vak	+5.1	+7	+5
Julkinen toiminta	+3.6	+5	+3
Muut palveluselinkeinot	+1.7	+4	+2
Nettokansantuote	+4.2	+3	+4

Eri elinkeinohaarojen tuotannon markkamääräiset netto- ja bruttoarvot ilmenevät seuraavasta taulukosta:

	1962	1963
Tuotanto	Milj. mk	
Maatalous	1 420.8	1 580.0
Metsätalous	1 323.8	1 370.0
Metsästys ja kalastus ...	52.1	60.0
Teollisuus ja käsityö ...	4 256.7	4 560.0
Rakennustoiminta	1 393.4	1 550.0
Liikenne	1 064.6	1 120.0
Tavarakauppa	1 429.7	1 620.0
Pankit ja vakuutus	341.6	400.0
Julkinen toiminta	1 634.9	1 870.0
Muut	837.8	900.0
Yhteensä	13 755.4	15 030.0
Poistot ja korjaukset	2 696.9	2 890.0
Välilliset verot		
—tukipalkkiot	1 975.2	1 900.0
Yhteensä	18 427.5	19 820.0

Bruttokansantuotteesta käytettiin 13.2 mrd. eli 66 % kulutukseen. Yksityisen kulutuksen osuus oli 10.5 mrd. eli 52.5 % ja julkisen kulutuksen osuus 2.7 mrd. eli 13.5 %. Pääomamuodostukseen käytettiin 6.7 mrd. mk eli 33.5 %, josta 5.5 mrd. (27.5 %) tuli yksityisen sektorin ja 1.2 mrd. (6 %) julkisen sektorin tilille. Sekä kertomusvuonna että vuonna 1962 oli kulutuksen kasvu 4 % ja yksityisten investointien supistuminen 1 %. Jälkimmäistä supistumista tasoitti osaltaan julkisten investointien — lähinnä työllisyystöiden — kasvu 3 % 'Ha vuonna 1962 ja 10 %:lla vuonna 1963. - Vuonna 1962, jolloin kotimainen bruttoinvestointi oli 6.5 mrd. nmk käytettiin tästä n. 1.3 mrd. asuntorakennustoimintaan, 1.1 mrd. muihin talonrakennuksiin, 1.2 mrd. maa- ja vesirakennuksiin sekä 2.8 mrd. koneisiin ja kalustoon.

Teollisuus

Teollisuustuotannon kasvu, joka vuosina 1948—61 oli keskimäärin 6.3 % vuodessa, oli vuonna 1962 5 % ja kertomusvuonna 4 %. Kun teollisuustuotannon indeksi (perusvuosi 1959 = 100) oli kertomusvuonna 137, mikä merkitsee, että teollisuustuotanto on 4 vuodessa kasvanut 37 %, ja koko nousuvaiheen aikana, siis vuoteen 1958 verrattuna, nousu on ollut 50 %.

Viimeksi kuluneen neljän vuoden kehitys teollisuustuotannon pääryhmissä käy selville seuraavista indeksinumeroista:

	Tuotannon volyymi v. 1959 = 100			
	1960	1961	1962	1963
Koko teollisuus.....	113	125	132	137
Investointitavarat.....	118	132	144	133
Muut tuotantohyödykkeet.....	115	127	133	140
Kulutustavarat.....	109	120	128	133
Puuteollisuus.....	126	122	114	119
Paperiteollisuus.....	117	136	143	157
Metalliteollisuus.....	117	131	143	137
Muu tehdasteollisuus.....	110	119	126	132

Taulukon silmiinpistävimmät piirteet ovat koko teollisuustuotannon, investointitavaratuotannon ja metalliteollisuuden tuotannon korkeat kasvuprosentit vuonna 1961, puuteollisuuden jatkuva "hiljaiselo" tai taantumakin verrattuna paperiteollisuuden jatkuvaan nousuun, sekä metalliteollisuudessa kertomusvuonna tapahtunut heikkeneminen.

Eräiden teollisuushaarojen viimeaikainen kehitys käy selville seuraavista indeksinumeroista:

	Tuotannon volyymi v. 1959 = 100			
	1961	1962	1963	
Kaivannaisteollisuus.....	117	124	135	
Elintarviketeollisuus.....	117	122	133	
Virvoke- ja tupakkateollisuus.....	123	126	137	
Tekstiiliteollisuus.....	111	113	108	
Kenkä- ja vaatetusteollisuus.....	120	126	121	
Nahka- ja kumiteollisuus.....	108	111	114	
Kemian teollisuus.....	123	133	149	
Savi-, lasi- ja kiviteollisuus.....	128	143	147	
Metallien perusteollisuus.....	124	145	151	
Metallituoteteollisuus.....	135	144	137	
Koneteollisuus.....	143	150	142	
Sähköteknillinen teollisuus.....	129	140	145	
Kulkuneuvoteollisuus.....	121	135	125	

Vaatetukseen liittyvillä tuotannonaloilla pysähdys tai heikentyminen jatkuu; elintarviketeollisuuden aloilla kehitys on ollut viime vuosina kohtalainen, samoin rakennusaineteollisuudessa, jossa rakennusteollisuuden heikentymisen vaikutus ei vielä ehtinyt vaikuttaa ratkaisevasti koko vuoden tuotantomääriin. — Kaivannaisteollisuuden, metallien perusteollisuuden ja kemiallisen teollisuuden piirissä nousu on jatkunut. Sama koskee myös sähköteknillistä teollisuutta, mutta metalliteollisuuden muilla pääaloilla ja erikoisesti koneteollisuudessa ja kulkuneuvoteollisuudessa heikkeneminen on selvästi havaittavissa (5—6 %:n suuruusluokkaa).

Vuoden lopussa ilmeni joitakin merkkejä metalliteollisuuden elpymisestä, lähinnä eräiden keskuspankin suorittamien luottojärjestelyjen vuoksi. Kone- ja kulkuneuvoteollisuuden tilastoihin vaikuttivat investointien yleinen väheneminen Suomessa, puunjalostusteollisuuden investointien väheneminen koko maailmassa sekä tosiasia, että eräät suuret Neuvostoliiton tilaukset ehdittiin toimittaa vuoden 1962 loppupuolella.

Maatalous

Lopullisen satolaskelman mukaan oli vuonna 1963 korjattu sato 14 % suurempi kuin edellisen vuoden sato. Tärkeimpien viljelyskasvien sadot ja kunkin kohdalla käytetyn viljelysalan suuruus vuosina 1962 ja 1963 käy selville seuraavasta taulukosta:

	1962		1963	
	Viljelysala 1000 ha	Sato milj. kg	Viljelysala 1000 ha	Sato milj. kg
<u>Kevätvehnä</u>	261.0	378.5	225.2	369.5
<u>Ruis</u>	81.7	101.3	76.3	124.1
<u>Ohra</u>	205.4	270.1	262.3	492.3
<u>Kaura</u>	455.9	615.8	443.9	820.1
Yht. viljaa	1 069.0	1 447.5	1 058.1	1 903.4
<u>Peruna</u>	73.6	950.2	76.6	1 221.2
<u>Juurikasvit</u>	39.5	756.6	37.7	1 027.7
siitä sokeri- juurikas	19.5	366.7	16.4	455.2
<u>Nurmikasvit</u>	1 414.1	4 238.7	1 424.4	3 898.5
Koko peltoala	2 686.7		2 703.2	

Viljelysalan käytön kohdalla todettakoon, että kevätvehnän ala väheni huomattavasti. Kun sato oli kuitenkin n. 200 kiloa hehtaaria kohden suurempi kuin edellisenä vuonna, sato muodostui melkein yhtä suureksi kuin vuonna 1962. Ohran ja kauran kohdalla korjattiin suuresti lisääntyneitä satoja, lisäyksen ollessa edelliseen huonoon vuoteen verrattuna n. 500 kiloa hehtaaria kohti. — Perunaa korjattiin 15.9 tonnia hehtaaria kohti, (edellisenä vuonna 12.9 t.), ja sokerijuurikkaita 27.7 tonnia (18.8 t.). Sekä rehuviljan että rehujuurikkaitten sadot kasvoivat siten varsin voimakkaasti, kun sitä vastoin heinäsaato oli suurin piirtein yhtä suuri kuin edellisenä vuonna. Sadon laatu oli kauttaaltaan parempi kuin vuonna 1962.

Kotieläinkanta oli joulukuussa 1962 ja 1963 seuraava:

	Joulukuu -62	Joulukuu -63
Hevosia	220 500	214 300
Nautakarjaa	2 021 600	2 012 500
siitä lehmia	1 178 000	1 178 000
Sikoja	520 300	491 900
Lampaita	165 500	142 700
Siipikarjaa	4 869 000	5 146 800

Rehusadon lisäyksen vuoksi ja keskimääräisten lypsymäärien kasvaessa maidon tuotanto kasvoi varsinkin syksyllä. Meijerien vastaanottama maitomäärä lisääntyi edellisen vuoden 2.66 mrd. litrasta 2.80 mrd. litraan vuonna

1963. Lisäys jatkui vuoden vaihteessa voimakkaana. Maidontuotannon ja maidon rasvamäärän lisääntyessä, myös meijerituotteiden tuotanto kasvoi: voion kohdalla 93.000 tonnista n. 100.000 tonniin ja juuston osalta 31.500 tonnista 34.000 tonniin. Meijerituotteiden hintojen useista syistä tapahtuneitten korotusten takia, kulutus on viime aikoina vähentynyt. Ennakkolaskelmien mukaan on näin ollen voion vientitarve n. 30.000 tonnia, mutta maksetuista korkeista vientisubventioista huolimatta ei ole toistaiseksi tietoa suurimmista vientimahdollisuuksista kuin n. 15.000 tonnia.

Lihatuuotteiden markkinoimisessa ei vielä ole esiintynyt yhtä suuria vaikeuksia. Kertomusvuoden koko lihatuotanto oli 143.000 tonnia, josta naudanlihaa 62.800 tonnia, vasikanlihaa 18.900 tonnia ja sianlihaa 55.200 tonnia. — EEC-maiden sulkiessa markkinansa alueen ulkopuolelta tuleville kananmunille, munien hinnat laskivat vuoden vaihteen kohdalla voimakkaasti, ja ilmeistä on, että kanakantaa on jouduttu olennaisesti supistamaan.

Maataloustuotteiden markkinoimiseen käytti markkinoimisrahasto kertomusvuonna n. 360 milj. nmk. Tämä summa käytettiin hinnanalennuskorvauksiin ja vientisubventioihin, ja ilmeistä on, että vuonna 1964 tämä määrä kasvaa varsin voimakkaasti, mikäli tähänastista maataloustuotteiden hintapolitiikkaa jatketaan.

Metsätalous

Markkinapuiden kokonaishakkuut hakkuukautena kesäkuusta 1961 —toukokuuhun 1962 olivat 48,3 milj. m³ ja hakkuukautena 1962-1963 = 45,0 milj. m³. Johdannossa mainituista syistä hakkuut syksyllä kuitenkin vilkkaustuivat, lisäyksen ollessa kesä—joulukuussa teollisuuspuiden kohdalla 14 % ja polttopuiden hakkuut mukaanluettuna 17 %. Syksyn nousu ei kuitenkaan ehtinyt tasoittaa kevään huonoa tulosta. Viime syksyinen kehitys ilmenee; seuraavasta taulukosta:

Markkinapuun hakkuut, milj. m³

	Kesä—joulukuussa		
	1962	1963	Muutos
Järeä havupuu	1.57	2.04	+30
Järeä lehtipuu	1.14	1.26	+10
Paperipuu	10.12	11.42	+13
Siitä kuusta	5.63	5.94	+ 5
mäntyä	3.08	3.50	+14
koivua	1.41	1.98	+40
Muu pinotavara	0.60	0.57	- 0
Polttopuu	2.79	3.71	+33
Yhteensä	16.22	19.00	+17
Ilman polttopuuta	13.43	15.29	+14

Yksityisten metsänomistajien tulot — joihin sisältyvät sekä kantohinnat että oman työn arvo — lasketaan nousseen kertomusvuonna 4 %:lla eli n. 800 milj. markkaan. Syksyllä tulojen nousu verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan oli tietenkin toista suuruusluokkaa. Metsäpalkkoja maksettiin kertomusvuonna v. 512 milj. markkaa, eli n. 2 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Metsätoissa tapahtuvan jatkuvan rationalisoinnin johdosta, metsäpalkkojen tarkistuksista huolimatta, metsätyön palkkasumman osuus koko metsätaloudessa on jatkuvasti laskemassa.

Rakennustoiminta

Kansantulolaskelmien mukaan talonrakennustoiminnan volyymiin lisäys sekä vuonna 1962 että 1963 oli vain 2 %. Nämä numerot peittivät kuitenkin varsin suuria eroavaisuuksia ja heilahteluja rakennustoiminnan eri alojen sekä eri vaiheitten välillä. Teollisuuden ja maatalouden piirissä melko voimakas supistus tapahtui jo vuonna 1962 ja tämä suunta on sen jälkeen jatkunut, joskin lievempänä. Sen sijaan aleneva suunta liikerakennusten kohdalla esiintyi vasta kertomusvuonna. Asuinrakennustoiminta on toistaiseksi, ainakin kertomusvuoden lokakuuhun mennessä kutakuinkin pystynyt tämän ta-soittamaan, mutta se ei ole riittänyt normaalin kasvun turvaamiseksi. Valmistuneiden rakennusten määrät käyvät selville seuraavasta taulukosta:

	1961	Tammi—syyskuussa			Muutos %
		1962	1962	1963	
Asuinrakennukset	10.28	10.54	6.27	7.50	+20
Maatalousrakennukset	2.31	2.12	1.25	1.21	- 3
Teollisuusrakennukset	6.58	4.82	3.66	3.36	- 8
Liikerakennukset	2.12	2.25	1.50	1.26	-16
Julkiset rakennukset	2.63	2.27	2.40	2.59	+ 8
Kaikki rakennukset	24.97	22.98	15.08	15.92	+ 6

Koko vuotta koskevat ennakkotiedot eivät olennaisesti muuta kuvaa. Kokonaisvolyyymi oli näiden mukaan 24.8 milj. m³, mikä merkitsee 7 %:n lisäystä, liikerakennusten kohdalla vähennyksen ollessa 18 %. Julkisten rakennusten osalta todetaan sairaalarakennusten väheneminen peräti 63 %:lla, kun sitä vastoin koulurakennusten kohdalla oli 13 %:n lisäys. (Edellä esitettyjen, valmistuneita rakennuksia koskevien tilastojen ja toisaalta rakennustoiminnan kansantuloarvojen välinen ero johtuu erilaisesta punnituksesta: asuntorakennusten kasvanut osuus on ollut omiaan nostamaan kansantuloarvoja).

Valmistuneita rakennuksia koskevat tilastot antavat vielä kutakuinkin tyydyttävän kuvan rakennustoiminnan kehityksestä. Kuva muuttuu kuitenkin epäedullisemmaksi kun otetaan huomioon, että viime vuonna myönnettyjen rakennuslupien määrä käsitti 27 milj. kuutiometrin rakennusvolyymin, eli 9 % vähemmän kuin edellisellä vuonna. Toisaalta vuoden vaihteessa keskeneräisten rakennusten volyyymi oli suurin piirtein yhtä suuri kuin vuosi aikaisemmin. Rakennustoiminnan laajaan työttömyyteen — johon myös jatkuva rationalisointi on myötävaikuttanut — voitaisiin näin ollen vielä melko nopeasti saada parannusta, mikäli viipymättä tehtäisiin tarpeelliset raho-
poliittiset ratkaisut.

Ulkomaankauppa

Tuonnin ja viennin kehitys viimeksi kuluneen neljän vuoden aikana ilmenee seuraavasta taulukosta:

	Arvo milj.	nmk	
	Tuonti	Vienti	Tuonti- ylijäämä
1960	3 403.0	3 164.7	238.3
1961	3 690.2	3 374.0	316.2
1962	3 928.7	3 533.1	395.6
1963	3 867.0	3 664.9	202.1

Eri pääryhmien osalta tuonti ja vienti jakaantuivat viimeksi kuluneen kolmen vuoden aikana seuraavalla tavalla:

Tuonti

	1961 milj.	1962 mk	1963	Muutos % 1963
Raaka-aineet	1711.2	1 762.6	1 827.4	+ 4
Polttoaineet ja voiteluöljyt	329.9	371.2	373.3	+ 1
Valmiit tavarat:				
Tuotantohyödykkeitä	1 034.4	1 144.9	1 004.5	-12
Kulutustavaroita	614.7	650.0	661.8	+ 2

Vienti

Maataloustuotteet	153.5	144.5	164.8	+ 15
Pyöreä puutavara	295.8	189.5	112.8	-40
Puutuotteet	840.8	770.3	811.8	+ 5
Paperiteollisuustuotteet	1 539.1	1 588.8	1 752.2	+ 10
Metallituotteita	386.3	662.6	600.6	- 9
Muut tuotteet	158.5	177.4	222.7	+25

Metsätuotteet edustivat edelleen n. 73 % koko viennistä. Pyöreän puutavaran vienti on viime vuosina laskenut eikä puutavara tuotteidenkaan vienti ole vielä, viime vuonna tapahtuneesta määrätystä lisäyksestä huolimatta, vielä saavuttanut vuoden 1961 arvoa. Paperiteollisuustuotteiden vienti on kuitenkin voimakkaasti kasvanut. Ylempänä mainituista syistä metalliteollisuustuotteiden vienti aleni n. 10 %, edustaen 16.4 % koko viennistä.

Tyydytyksellä on todettava "muiden tuotteiden" viennissä tapahtunut 25 %:n kasvu. Kun tämän ryhmän vientiarvo toistaiseksi edustaa vain n. 6 % koko viennin arvosta, tämä sinänsä ilahduttava kasvu ei toistaiseksi osoita missä määrin Suomella on mahdollisuuksia löytää "avoimessa kansainvälisessä kilpailussa" sellaisia uusia vientimarkkinoita, jotka olennaisesti vaikuttaisivat maksutaseeseemme.

Seuraava taulukko osoittaa pääasiallisten metsätuotteiden viennin kehityksen vuosina 1962 ja 1963:

	Puunjalosteiden viennin arvo		
	1962	1963	lisäys
Puuhioke	27.9	33.4	+16.2%
Selluloosa	554.1	624.2	+12.7 %
Paperi, kartonki ja muut paperituotteet	1 006.8	1 095.7	+ 8.8%
Sahatavara	562.7	564.0	+ 0.2 o/o
Vaneri	144.0	160.3	+11.3%
Muut puunjalosteet	58.4	81.5	+40.1 %
Yhteensä	2 353.9	2 558.1	+ 8.7%

Ulkomaankaupan hintojen suhteen todettakoon, että kun tuontitavarain arvoindeksi pysyi kertomusvuotena muuttumattomana 139 tasolla (v. 1954 = 100), vientitavarain indeksi nousi 134:stä 138:aan. Vaihtosuhte, "terms of trade", täten parani n. 3 %:lla.

Ulkomaankauppamme jakautuminen maittain sekä kauppaa-alueyhmittäin käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Maa	Vienti			Tuonti			Kauppata- se, milj. mk
	Milj. mk	Muutos 'ed. v:sta	Osuus	Milj. mk	Muutos ed. v:sta	iOsuus	
		%			%		
EFTA	1 200.6	+ 7	32.8	1 389.6	- 0	35.9	-189.0
Englanti	791.0	+11	21.6	591.6	- 0	15.3	+199.4
Ruotsi	209.0	+ 3	5.7	458.0	- 3	11.9	-249.0
Tanska	130.0	+ 0	3.5	128.2	+ 4	3.3	+ 1.8
Sveitsi	25.5	+17	0.7	112.5	+ 12	2.9	- 87.0
Norja	29.5	-33	0.8	62.4	+ 4	1.6	- 32.9
Itävalta	11.6	+25	0.3	28.0	- 1	0.7	- 16.4
Portugali	4.0	+68	0.1	8.9	+10	0.2	- 4.9
EEC	1 096.8	+ 8	29.9	1 205.6	-17	31.2	-108.8
Länsi-Saksa	442.4	+ 5	12.1	695.8	-13	18.0	-253.4
Ranska	183.1	+14	5.0	167.0	-19	4.3	- 16.1
Hollanti	232.1	+ 8	6.3	181.8	+ 6	4.7	+ 50.3
Belgia-Lux.	121.6	+ 1	3.3	85.6	- 8	2.2	+ 36.0
Italia	117.6	+21	3.2	75.4	- 8	1.9	+ 42.2
ITÄRYHMÄ	751.8	- 5	20.5	838.9	+11	21.7	- 87.1
Neuvostoliitto	577.1	- 8	15.7	653.1	+21	16.9	- 76.0
MUUT MAAT	615.7	+ 3	16.8	432.9	- 1	11.2	+182.8
USA	191.2	+ 1	5.2	189.4	- 6	4.9	+ 1.8
KAIKKIAAN	3 664.9	+ 4	100.0	3 867.0	- 2	100.0	-202.1

EFTA-maihin suuntautuva vienti kasvoi 7 % ja vienti EEC-maihin 8 %. Mitään selvästi havaittavissa olevaa vaikutusta viennin suuntautumisessa ei näin ollen maamme solmimalla EFTA-sopimuksella vieläkään ollut. Pääasiallisena vientiin vaikuttavana tekijänä on kussakin maassa vallitseva suhdannetilanne ja vientituotteittemme nauttima kysyntä. Efta-osuuden lisäys riippui melkein yksinomaan Englannin parantuneista suhdanteista. Taulukossa esiintyvä EFTA-maiden osuus koko viennistämme 32.8 % sisältää myös sellaisia tavaroita, jotka myydään EFTA:n kautta ulkopuolisille maille. Jos huomioidaan vain Efta-maissa kulutettavat tavarat, EFTA:n osuus viennistämme oli 31.4 %, kun sitävastoin EEC-maiden osuus oli 30.6 %.

Itä-ryhmän maihin tapahtuva vienti väheni kertomusvuonna n. 5 %, kun sitä vastoin tuonti kasvoi n. 11 %, Neuvostoliiton kohdalla peräti 21 %. Selityksenä on, että vuonna 1962 syntynyt 55 milj. markan vientiylijäämä v. 1963 bilateraalisten sopimusten mukaisesti, tasoitettiin 54 miljoonan tuontiylijäämällä. Puolasta tuotiin tavaroita 78 milj., Itä-Saksasta 43 milj., Tshekkoslovakiasta 28 milj. ja Unkarista 16 miljoonan markan arvosta. Viennin arvot olivat likipitän samaa suuruusluokkaa.

Joskaan Efta-sopimuksemme ei ilmeisesti vaikuttanut vientiimme mainittavammin, voidaan kuitenkin todeta, että ao. osuus tuonnissamme kasvoi. Jos em. bilateraalisen kaupan tasoituserät jätetään maksutaselaskelmissa huomioimatta, alijäämäisyys kaupassamme muiden maiden kanssa oli kertomusvuonna v. 150 milj. mk, kun se vuonna 1962 oli n. 450 milj. markkaa. Tämä osaltaan selittää valuuttavarannossa tapahtuneen parannuksen. Alijäämäisyys kaupassamme Efta-maiden kanssa oli — ilman jälleenmyyntitavaroita — viime vuonna 115 milj. (ed. vuonna 186 milj. mk) ja EEC-maiden kanssa 63 milj. (304 milj.).

Kotimaankauppa

Tukkukaupan volyymi kasvoi viime vuonna 8 %, mutta markkamääräinen lisäys oli 11 %. Vähittäiskaupan kohdalla volyymi kasvoi 3 %, mutta liikevaihto 8 %. Hintojen korotuksen vaikutus oli siten suurempi vähittäiskaupan alalla kuin tukkukaupan.

Vähittäiskaupan eri alojen myynnin kehitys ilmenee seuraavista indeksinumeroista:

Vähittäiskaupan myyntien arvo aloittain (1954 = 100)

	1962	1963	1961-62	Muutos % 1962-63
Tavaratalot	207	213	+ 11	+ 3
Sekatavarakaupat	177	190	+ 9	+ 7
Ravintoaine- ja tupakkakaupat	186	206	+ 9	+ 11
Alkoholiliikkeen myymälät	194	213	+ 12	+10
Tekstiili- ja nahkatavarakaupat	175	195	+ 11	+ 11
Rauta-, sähkö- ja urheilukaupat	279	287	+ 18	+ 3
Apteekit	265	280	+10	+ 6

Edellä mainitut numerot ovat monessa suhteessa epävarmat tai poikkeukselliset. Niihin vaikutti ennen kaikkea vuoden 1964 alusta voimaan astunut liikevaihtoverouudistus, joka aikaansai vuoden viimeisinä viikkoina eräiden tavarain kohdalla kuluttajien ostoryntäystä ja samalla aiheutti tukku- ja vähittäiskaupan piirissä keinottelunomaisia ilmiöitä. Kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä ostovoiman kehityksestä ei näin ollen voida vetää vähittäiskaupan tilastoista. Niinpä tekstiilitavaroiden myynti lisääntyi vuoden viimeisen neljänneksen aikana 21 % verrattuna edellisen vuoden samanaikaiseen myyntiin, ja koko vuoden kohdalla todetaan melkoisen vähittäiskaupan myynnin lisäystä, samalla kuin ao. teollisuushaarojen kehitys osoitti selvää vähennystä. Liikevaihtoveron lisäksi vaikutti tähän tuonnin kasvava osuus tekstiilitavarain kulutuksessa. — Ravintoaine- ja tupakkakaupan myyntiarvoihin vaikuttivat hintojen korotukset; myyntimäärät kehittyivät paljon hitaammin. Rakennustoiminnan hiljeneminen ilmenee mm. rauta- ja sähköliikkeitten alhaisessa liikevaihdon kasvussa (3 %), joka ilmeisesti merkitsee myydyin määrän vähenemistä. — Kestohyödykkeitten myynnit vähenivät tai kehittyivät hitaasti. Esimerkkinä mainittakoon, että myönnettyjen televisiolupien määrä supistui 146.000:sta 140.000, mutta kun TV-kanta on jo noin 500.000 tämä on ymmärrettävää. Useiden kestohyödykkeiden kohdalla kotimaisten tuotteiden osuus myynnistä väheni, joissakin tapauksissa jopa ratkaisevasti.

Todettakoon vielä, että johtavien tukkuliikkeiden yhteinen liikevaihto kuluneena vuonna oli 6,055 milj. nmk. Eri tukkuliikkeiden myynti kehittyi kertomusvuonna seuraavalla tavalla:

	Vaihto 1963 milj. mk	Lisäys %
Hankkija.....	423.4	18.4
OTK.....	808.2	8.4
SOK.....	962.0	8.3
Kesko.....	1 208.2	12.9
S. Tukkukauppojen Liitto.....	2 601.1	5.2

Puuvillatehtaiden Myyntikonttorin liikevaihto oli vuonna 1963 115.3 milj. mk, kun se vuonna 1962 oli 119.1 milj. mk.

Liikenne

Kansantulolaskelmien mukaan liikenteen volyymiin kasvu kertomusvuonna oli vain 2 %, edellisenä vuonna 4 %. Maahamme saapuneissa aluksissa tuotiin 10.047 tonnia tavaraa (edell. vuonna 9.670 t.), josta suomalaisilla aluksilla 6.614 tonnia, eli 65.8 %. Maasta viety tavaramäärä oli melkein muuttumaton, n. 10.000 tonnia, josta suomalaisilla aluksilla n. 4.000 t., eli 40 %.

Vuoden 1962 lopussa oli maassamme kaikkiaan 350.000 rekisteröityä autoa, joista n. 273.500 henkilövaunua, 90.000 kuormavaunua, 6.575 linjavaunua ja 35.000 pakettiautoa. Kertomusvuonna rekisteröitiin n. 56.000 henkilövaunua, 7.860 kuormavaunua, 681 linjavaunua ja 5.020 pakettiautoa. Kuorma-vaunuista olivat vuoden 1962 lopussa ammattimaisessa liikenteessä 24.923 ja vuoden 1963 lopussa lähes 28.000.

Rautatieliikennettä koskevat, koko vuotta käsittävät tilastot eivät vielä ole käytettävissä, mutta ennakkolaskelmien mukaan kuljetettiin rautateillä kertomusvuonna n. 18.500 t. tavaraa eli suurin piirtein yhtä paljon kuin vuonna 1962. Henkilöliikenteen tulot olivat n. 73 milj. eli 3 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna — maaliskuussa olivat tulot lakkojen vuoksi n. 5 milj. pienemmät kuin normaalisesti. Tulot tavaraliikenteessä olivat n. 253 miljoonaa eli n. 4.5 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Maaliskuun tulovähennykset voidaan arvioida n. 15 milj. markan suuruisiksi.

Kun rautatielaitos vuonna 1962 tuotti 3.68 milj. markan tappion, oli vajas kertomusvuonna n. 30 milj., josta n. 20 milj. tuli maaliskuun tilille.

Rahamarkkinat

Rahalaitosten kokonaisottolainaus oli vuoden 1963 päättyessä eri rahalaitoksissa yhteensä 8.315 nmk. Lisäys oli vuoden aikana 639 milj. eli 8.3 % verrattuna 7.6 %:iin vuonna 1962, mutta 14.7 %:iin vuonna 1961 ja 16 %:iin vuonna 1960. Vuoden lisäyksestä 157 milj. tuli shekkitilien osalle, joten talletusten kasvu oli n. 480 milj. Kun tähän sisältyy vuoden lopussa suoritettu korkohyvitys, varsinaista uutta talletussäästöä ei juuri syntynyt.

Rahalaitosten lainananto lisääntyi kuluneen vuoden loppuun mennessä 536 milj. eli 6.5 %, verrattuna 9.6 %:iin vuonna 1962 ja peräti 22.1 %:iin vuonna 1960. Tapahtunut kehitys kuvaa lähinnä investointitoiminnan kehityksen: vuoden 1963 antolainauksen vähennys riippuu kuitenkin olennaisesti niistä toimenpiteistä, joilla keskuspankki pyrki rajoittamaan sen käsityksen mukaista liiallista antolainausta.

Samoista syistä myös pankkien Suomen Pankissa suorittamat vekselien rediskonttaukset vähenivät ja olivat vuoden 1963 lopussa 325 milj., ollen edellisen vuoden lopussa 401 miljoonaa.

Suomen Pankin valuuttavaranto oli kertomusvuoden lopussa 734.0 milj. mk, ollen se edellisen vuoden lopussa 620.6 milj. mk. Setelinanto, joka vuoden 1961 alussa oli 837 milj., laski vuoden 1962 lopussa, rahanuudistuksen yhteydessä, 774 miljoonaan, mutta nousi kertomusvuoden lopussa 944 miljoonaan.

Tulevaan kehitykseen vaikuttaa, kuten edellä on todettu, viennin kasvu suotuisasti. Toisaalta hintatason nousu vaikuttaa päinvastaiseen suuntaan, koska muuttumattoman vaihdannan ylläpitämiseksi tarvitaan tällöin entistä enemmän maksuvälineitä. Kehitys riippuu siten ratkaisevasti keskuspankin rahapolitiikasta; jos pankki, rahanarvoa silmälläpitäen, yrittää pitää maksuvälinehuoltoa alemmalla tasolla kuin mitä uusi hintataso edellyttää, kireän rahapolitiikan seurauksena ei ole hintojen aleneminen, koska hintoja koskevat päätökset on jo tehty, vaan vaihdannan ja tuotannon supistaminen.

Valtiontalous

Luonteenomaista valtiontalouden kehitykselle kertomusvuonna oli jatkuva "kassakriisi" ja sen hoitamiseksi suoritettut saneeraustoimenpiteet, joista huomattava osa kuitenkin siirtyi vuoden 1964 puolelle. Valtiontalouden kehitystä koskevat tilastot ja ennakoinnit olivat kuitenkin epävarmat, ja sama koskee myös "saneeraustoimenpiteiden" vaikutusta valtiontalouteen. Seuraava taulukko sisältää eräitä vertailevia numeroita valtiontalouden kehityksestä vuoden 1962 ja 1963 yhdentoista ensimmäisen kuukauden aikana.

aition kassatulot ja -menot tammi-marraskuussa, milj. mk:

Tulot	1962	1963	Muutos %
Tulo- ja omaisuusvero	861	894	+ 3.8
Liikevaihtovero	949	921	- 3.0
Tullitulot	408	431	+ 5.6
Alkoholitulot	275	312	+ 13.5
Tupakkavalmistevero	207	250	+ 20.8
Nestepolttoainevero	148	163	+ 10.1
Leimaverot	183	194	+ 6.0
Lapsilisämaksut	249	279	+ 12.0
Muut tulot	398	417	+ 4.8
Varsinaiset tulot	3 678	3 861	+ 5.0
Pääomatulot	120	138	+ 15.0
Tulot yhteensä	3 798	3 999	+ 5.3
Lainat	325	513	+ 57.8
Kassa-alijaama	48	212	+341.7
Yhteensä	4 171	4 724	+ 13.3
Menot			
Valtionvelan korot	59	76	+ 28.8
Lapsilisät	287	294	+ 2.4
Kansaneläkemaksut	174	187	+ 7.4
Sotainvalidikorvaukset	106	111	+ 4.7
Tukipalkkiot	367	565	+ 54.0
Valtionapu kansa- ja oppikouluille	309	340	+ 10.0
Muut varsinaiset menot	1 451	1 673	+ 15.3
Varsinaiset menot	2 753	3 246	+ 17.9
Sijoitukset	731	850	+ 16.3
Lainananto	186	215	+ 15.6
Muut pääomamenot	318	209	- 34.3
Menot yhteensä	3 988	4 520	+ 13.3
Kuolelut	183	204	+ 11.5
Kassaylijäämä	-	-	-
Yhteensä	4 171	4 724	+ 13.3

Tulo- ja omaisuusveron tuottoon nähden on mainittava, että taulukkoon sisältyvät tulot ovat nettotuloja, joihin eivät sisälly mm. kunnille suoritettujen verojen siirrot. Koko kuluneen vuoden aikana kannettiin palkoista 1 628.5 milj. mk ennakkoveroja sekä veromerkeillä 270.5 milj., eli yhteensä 1 900 milj. mk, mikä oli 9.7 % enemmän kuin vuonna 1962. — Tullituloja kertyi

310 milj. verrattuna 425 miljoonaan edellisenä vuonna. Vähennys johtui mm. siitä, että maatalouden markkinoimisrahastoon siirrettiin kertomusvuonna 155 milj. tullissa kannettuja tuontimaksuja, eräiden finanssitullien sekä Efta-tullien alennuksista. Mainittakoon, että vuonna 1960 kannetut tuontitullit edustivat 14 % koko tuonnin arvosta, mutta vuonna 1963 enää 8 %. Jos tullikanto olisi vuonna 1963 edustanut 14 % tuonnin arvosta tuotto olisi ollut 550 milj. nmk tai enemmänkin, jos tuonnin koostumisessa tapahtuneet muutokset huomioidaan.

Tullissa kannetun liikevaihtoveron tuotto oli kertomusvuonna 374.6 milj., edellisenä vuonna 405.4 milj. Vähennys oli siten n. 31 milj. mk. Tämä vähennys johtui myös Efta-tullien alennuksista, koska liikevaihtovero lasketaan tavaratullatusta arvosta. Liikevaihtoveron tuotto oli koko vuoden osalta 1 087.5 milj. markkaa eli n. 14 milj. markkaa vähemmän kuin vuonna 1962. Päinvastoin kuin tuontitavarain kohdalla, kotimaiset tavarat rasitettiin näin ollen n. 17 milj. markalla enemmän kuin edellisinä vuosina. Tämä kehitys jatkuu myös uuden liikevaihtoverolain puitteissa, joten tulevan vuoden liikevaihtoveron tuottoa on tästäkin syystä vaikea arvioida.

Edellä esitetyn taulukon perusteella valtion menot kasvoivat kertomusvuonna n. 13 % ja tulot 5 %. Vertailuja vaikeuttaa budjetin rakenteessa tapahtuneet muutokset, mm. tulojen ja menojen siirrot budjetin ulkopuolella oleviin rahastoihin, kuten esim. maatalouden markkinoimisrahastoon. Tämä koskee myös eduskunnan vuodelle 1964 hyväksymää tulo- ja menoarviota, joka päättyy 5.176.7 milj. markan loppusummaan. Budjetti ylittää täten ensimmäisen kerran 5 mrd:n rajan. — Eduskunnan hyväksymien uusien verolakien sekä korotettujen maksujen ja hintojen, mutta ennen kaikkea palkankorotusten aiheuttaman verotuoton ansiosta valtiontalouden tila ilmeisesti paranee vuonna 1964, vaikkakin mm. valtion palkkamenot vaikuttavat päinvastaiseen suuntaan.

Valtionvelka kasvoi kertomusvuoden aikana 2 036 milj. markasta 2 610 milj. markkaan, josta 1 645 milj. oli kotimaista ja 965 milj. ulkomaista velkaa. Tapahtuneesta kasvusta huolimatta ulkomainen valtionvelka on edelleen varsin kohtuullinen maamme kansantuloon ja vientituloihin sekä muiden maiden velkoihin verrattuna.

Työllisyys

Kansantulolaskelmien mukaan työllisyys kehittyi vuosina 1962 ja 1963 eri elinkeinohaaroissa seuraavalla tavalla:

	1962 1000 työvuotta	1963 1000 työvuotta	muutos edell. v:sta%
Maatalous	420	416	- 1
Metsätalous	141	135	- 4
Teollisuus ja käsityö	504	506	+ 0
Talonrakennustoiminta	149	145	- 2
Maa- ja vesirakennustoiminta	73	76	+ 4
Liikenne	135	135	- 0
Kauppa, pankit ja vakuutus ..	228	234	+ 3
Julkinen toiminta	151	156	+ 3
Muut palveluselinkei ^{not}	136	136	0
Kokonaistyo ^{panos}	1937	1939	+ 0

Vertaamalla em. työllisyysnumeroita ao. elinkeinohaaran tuotannon kasvuun saadaan käsitys työn tuottavuuden kehityksestä kussakin elinkeinohaarassa. Tällä menetelmällä saadut tilastolliset tuottavuusnumerot ovat kuitenkin melko teoreettiset. Kun esimerkiksi satovaihtelujen ansiosta maatalouden tuotanto kertomusvuonna kasvoi 8 %, samalla kun työllisyys väheni 1 %:lla, ei tästä voida vetää johtopäätöstä, että rationalisoinnin kautta maanviljelijäin työn tuottavuuden nousu yhdessä ainoassa vuodessa olisi ollut 9 %. Sama koskee muidenkin elinkeinohaarojen ja koko kansantulonkin vuositaisia tuottavuusnumeroita, jotka suhdannemuutosten ja liikevaihdon muutosten johdosta voimakkaasti vaihtelevat. Pitempien ajanjaksojen tarkastelussa tämä menetelmä on kuitenkin käyttökelpoisempi.

Työllisyystilanteen yleiseen kehitykseen on jo edellä viitattu. Heikon ensimmäisen vuosipuoliskon jälkeen tilanne metsätyöllisyyden piirissä parani syksyllä olennaisesti, samalla kun rakennusalan työttömyys ratkaisevasti paheni, niin että talven aikana työttömien rakennustyöntekijäin lukumäärä liikkui 15.000 tasolla edustaen n. puolet työttömien koko lukumäärästä. Myös eräillä teollisuuden aloilla, kuten metalli- ja tekstiiliteollisuudessa työllisyys-tilanne heikkeni. Työmäärärahoihin palkattu valtion ja kuntien työvoima on viime kuukausina ollut n. 10.000 työntekijää suurempi kuin edellisellä vuonna, saavuttaen vuoden vaihteessa n. 100.000 työntekijän tason. Joulukuun lopussa oli työnhakijoiden lukumäärä työnvälitystoimistoissa 34.199 verrattuna 20.470 edellisellä vuonna, mutta työvoiman kysyntää oli samana aikana vain 3.307 (3.683). Kutakin tarjottua työpaikkaa kohti oli siten 10,3 hakijaa, kun vastaava luku vuoden 1962 lopussa oli 5,6 %, Keskimäärin koko kertomusvuoden aikana työttömien lukumäärä oli 19 % suurempi kuin edellisellä vuonna.

Todettakoon, että joulukuussa kaikista työttömistä 63 % oli työttömyyskassojen jäseninä verrattuna 50 %:iin vuonna 1962. Tämä suhde vaihteli kuitenkin varsin voimakkaasti eri aloilla: teollisuuden työttömistä 81 % olivat kassajäseniä, vastaavan luvun ollessa rakennusallalla 75 %, liikenteen piirissä 50 % ja metsätalouden alalla 12 %. Työttömyyskassojen koko jäsenmäärästä 15 % olivatkin vuoden lopussa työttöminä.

Hinnat

Elinkustannusindeksi (lokakuu 1951 = 100) on viime vuosina kehittynyt seuraavalla tavalla:

		Nousu	
		pisteitä	%
Joulukuu	1960=140		
	1961=142	2	1,4
	1962=150	8	5,6
	1963=158		5,3
Yhteensä		18	12,9
Tammikuu	1964= 164	24	17,2

Elinkustannusten keskimääräinen nousu mainitun kolmen vuoden aikana oli 6 pistettä eli 4 % vuodessa. — Perusajanjaksosta, lokakuusta 1951, siis n. 12 vuoden aikana, elinkustannukset ovat nousseet 58 %, mikä sekin merkitsee lähes 4 %:n vuosivauhtia.

Kuluttajahintaindeksi, jonka perusajanjakso on vuoden 1957 viimeinen neljäsnes osoittaa seuraavan kehityksen elinkustannusten eri pääryhmissä. (Ryhmäindeksien punnukset prosentteina):

	Ravinto 38.7 %	Asunto 12.9%	Lämpö ja valo 4.3%	Vaatetus 12.6%	Muut 31.5 %	Kaikki 100 %
Joulukuu						
1961	110	119	98	109	112	111
1962	117	127	102	114	120	118
1963	124	132	106	117	127	124
Tammikuu						
1964	129	134	110	129	129	129

Kuluttajahintaindeksin mukaan eri ryhmäindeksit eivät osoita erikoisen suuria eroavaisuuksia. Tosin vuokraindexi on noussut selvästi enemmän ja lämpö-valokustannukset selvästi vähemmän kuin yleisindeksi, mutta elintarvikkeiden ryhmäindexi oli sama kuin kokonaisindexi. Jos "pohjano-teeraukseksi" otetaan lokakuu 1951 kuva kuitenkin muuttuu:

Elinkustannusindeksi (lokakuu 1951=100)			
	Jouluk. 1963	Tammik. 1964	Nousu %
Ravinto	169	175	3.6
Asunto	356	361	1.2
Lämpö ja valo	109	113	3.4
Vaatetus	94	104	11.0
Muut	155	159	2.1
Kokonaisindexi	158	164	3.7

Vuokramenojen nousu on jatkuvasti ollut paljon nopeampi kuin muiden, johtuen mm. vuokrasäännöstelyn poistamisesta sekä uusien asuntojen osuuden jatkuvasta noususta. Ravintomenojen kohdalla nousu oli suurempi kuin keskimäärä vuoden 1957 loppuun saakka, mutta ovat sen jälkeen kehittyneet suurin piirtein rinnakkain muiden elinkustannusten kanssa. On mahdollista, että ravintoindexin punnuksen alentaminen kuluttajahintaindeksissä verrattuna elinkustannusindexin ravintopunnukseen (43.2 %) antaa liian edullisen kuvan vuoden 1957 jälkeisten ravintomenojen kehityksestä.

Edellä oleviin taulukoihin on myös sisällytetty tammikuussa 1964 kehitystä kuvaavat numerot. Lähinnä liikevaihtoverouudistuksen ansiosta kulu-tushintaindeksin nousu oli 3.7 %. Silmiinpistävä on vaatetuskustannusten nousu peräti 11 %. Ravintoindexin nousu oli 0.1 % alle keskimäärän, mutta suurempi kuin muiden ryhmien nousut, vaatetusta lukuunottamatta.

Todettakoon vielä, että ennen viime syyskuun maatalousratkaisua (indexin nousu syys-lokakuussa = 2.5 %) ja liikevaihtoverouudistusta, elinkustannusten kehitys on viime vuosina seurannut melko läheisesti muissa länsieurooppalaisissa maissa tapahtunutta kehitystä: eräissä maissa nousu oli ollut selvästi nopeampikin kuin Suomessa. Viime vuoden loppupuolella suorite-tiluilla eri valtiontaloudellisilla ratkaisuilla on kuitenkin ollut selvästi infla-toorisia vaikutuksia.

Mainittakoon myös, että sotaa edeltäneeseen aikaan verrattuna elinkustannukset ovat nousseet n. 20-kertaisesti; joulukuun indeksi oli 1923 (1935=100) ja verrattuna vuoteen 1914 n. 200 kertaisesti tammikuun indeksin ollessa 19,882 (1914=100).

Tukkuhintaindeksi oli joulukuussa 217 (nousu ed. vuoden joulukuuhun verrattuna 6.4 %). Tuontitavarain indeksi oli 205 (nousu 3 %).

Kansantulon jako ja palkat

Kansantulon ennakkolaskelmien mukaan kansantulo jakaantui kahtena viimeksi kuluneena vuonna seuraavalla tavalla:

	1962		1963		Muutos ed. v:sta
	Milj. nmk	Jakau- tuma	Milj. nmk	Jakau- tuma	
Palkkasumma	7 938	57.9	8 660	57.9	+ 9
Sosiaalikulut	1 011	7.4	1 230	8.2	+22
Yksityisten elinkei- non harjoittajain tulot ...	3 079	22.4	3 330	22.3	+ 8
Pääomatulot	1683	12.3	1 740	11.6	+ 3
Kansantulo	13 711	100.0	14 960	100.0	+ 9

Taulukossa esitettyyn palkkasummaan sisältyvät kaikkien johtavassa asemassa olevien, usein voitonjakeluloontoiset, sekä kaikkien virkamiesten yms. palkat. Varsinaisessa teollisuudessa toimihenkilöiden palkat edustavat n. 1/3 työntekijäin palkkasummasta. Palkkatyöntekijäin osuus koko kansantaloudellisesta palkkasummasta tuskin ylittää 60 %, ja tämä osuus on asteettaisesti alenemassa, koska "muiden palkansaajain" suhteellinen lukumäärä kasvaa ja heidän palkkatasonsa on huomattavasti korkeampi kuin palkkatyöntekijäin. Palkkatyöntekijäin palkkasumma, joka on työllisyyden, lisätyn työpanostuksen ja palkkojen korotusten yhteissumma ei kertomusvuonna ilmeisestikään ylittänyt 7—7.5 %, joka samalla vastaa teollisuustyöntekijäin keskituntiansion lisäystä. Kun yhteiskunnallisessa keskustelussa usein viitataan tähän palkkasumman kasvuun, ja tämän perusteella vedetään ylimalkaisia johtopäätöksiä mm. palkkatyöntekijäin tulojen vaikutuksesta kokonaiskysyntään on todettava, että mainittu "palkkasumma" on varsin epäselvä käsite.

Sama koskee myös "sosiaalikuluja", joita useimmiten arvostelematta yhdistetään "palkanluontoisiin tuloihin". Vaikkakin tämä työnantajain menot erä useimmiten numerollisesti kytkeytyy palkkamenoihin se ei samalla tavalla ilmaise palkkatyöntekijäin tuloja. Huomattava osa näistä menoista olisi huomioitava yksityisten elinkeinonharjoittajain tuloina. Samaten voitonjakeluloontoiset palkat olisi sisällytettävä pääomatuloihin.

On ilmeistä, että varsin suuri osa siitä kysynnästä, joka kohdistuu mm. tuontitavaroihin johtuu muiden kuin palkkatyöntekijäin ostovoimasta, jonka reaali-in kasvu kertomusvuonna tuskinpa ylittää 2 %. Yksityisen kulutuksen laskettua 7 %:n kasvusta suurin osa näin ollen johtui muiden kuin palkkatyöntekijäin tuloista, kuten käy ilmi kysynnän suuntauksesta eri tavaroihin. Valitettavasti sekä kansantulon palkkasumman koostumista, kysynnän suuntausta että muiden kuin työstä saavutettuja tuloja koskevat tilastot ovat toistaiseksi maassamme varsin vaillinaiset.

Sosiaalisen Tutkimustoimiston, työnantajajärjestöjen antamien tietojen perusteella laatimien tilastojen mukaan teollisuustyöntekijäin keskituntiansiot ovat kertomusvuoden III neljänneksen mennessä kehittyneet seuraavalla tavalla, edelliseen neljännekseen ja vuoden 1962 III neljännekseen verrattuna:

	Keskituntiansio, nmk					
	Miehet			Naiset		
	1962 III	1963 II	1963 III	1962 III	1963 II	1963 III
<u>Metalliteollisuus</u>	2:86	3:03	3:03	1:88	2:01	2:00
<u>Kutomateollisuus</u>	2:46	2:59	2:63	1:74	1:85	1:86
<u>Paperi- ja puumassa- teollisuus</u>	2:85	3:10	3:12	1:94	2:19	2:21
<u>Saha-, vaneri- ja puu- teollisuus</u>	2:64	2:72	2:78	1:81	1:97	1:95
<u>Koko teollisuus</u>	2:78	2:99	2:99	1:82	1:98	1:98

Nousu edellisen vuoden kolmanteen neljännekseen verrattuna olisi miesten kohdalla 7.6 % ja naisten kohdalla 8.8 %. Arkipyhäkorvauksia huomioiden miespuolisten työntekijäin keskituntiansio oli 3.04 mk ja naisten keskituntiansio 2.01 mk.

Ansiotasoindeksi, jonka perusajanjaksona on vuoden 1951 toinen vuosipuolisko oli miesten kohdalla 188 ja naisten kohdalla 185, eli yhteensä 190. Jos nämä indeksit verrataan elinkustannusindeksiin, jonka perusajankohdana on suurin piirtein sama, (lokakuu 1951) osoittautuu, että reaali-palkan nousu on ollut kahdentoista vuoden aikana n. 20—21 %. Tähän sisältyy tietenkin varsin erilaisia ajankohtia, mm. vuosina 1956—1958 tapahtunut varsin voimakas reaali-palkkojen vähennys. Toisaalta em. numerot eivät sisällä sosiaalipoliittisten toimenpiteiden palkansaajille tuomia etuja, joiden merkitys on vaikeasti laskettavissa, mutta joiden arvo voidaan arvioida keskimäärin n. 1.5 % suuruiseksi vuotta kohden.

Miespuolisten teollisuustyöntekijäin keskituntiansiot olisivat edellä mainitun tilaston perusteella kertomusvuonna nousseet n. 7.6 %, ja reaali-ansiot n. 2.3 %, elinkustannuksissa tapahtuneen 5.3 % korotuksen huomioonottaen. Tällaiseen vertailuun liittyvät kuitenkin monet huomautukset. Niinpä keskituntiansion nousu ei kuvaa palkkatason nousua, koska ko. nousu riippuu myös lisääntyneestä työponnistuksesta, työvoiman kokoonpanosta, urakka-työn osuudesta, ym. seikoista.

Ns. palkkojen yliliukumista ei tilastojen mukaan ole tapahtunut vuoden 1962 toisen neljänneksen jälkeen. Päinvastoin voitaneen katsoa, että heikentyneen työvoimakysynnän ansiosta on tapahtunut aliliukumista, ts., että saman keskituntiansion saavuttamiseksi moni työntekijä on joutunut joko ponnistautumaan entistä enemmän tai korottaa ammattitaitoaan.

Todettakoon vielä, että miespuolisten teollisuustyöntekijäin vuoden 1960 viimeisen neljänneksen keskituntiansio, arkipyhäkorvauksineen, oli 2.50 tunnissa, ja kertomusvuoden III neljänneksen keskituntiansio 3.04 mk. Nimellinen palkannousu ensimmäisen ns. runkosopimuksen voimaantumisen jälkeen on tämän perusteella 21.6 %. Ottaen huomioon kertomusvuoden viimeisen neljänneksen elinkustannusindeksin, 158, (ansiotaso ei ilmeisesti viimeisen neljänneksen aikana mainittavammin muuttunut) saadaan tulokseksi, että miespuolisten teollisuustyöntekijäin reaalin ansiotaso oli kertomus-

lainsäädäntötyön alaiseksi. Työeläkelait astuivat vuoden puolivälissä voimaan, eduskunta hyväksyi hallituksen esityksestä ILO:n samapalkkaisuussopimuksen ja hallitus saattoi sairausvakuutuslakiesityksen eduskunnan käsiteltäväksi.

Huolimatta myönteisestä kehityksestä on toisaalta kulunut vuosi merkinnyt palkkatyöntekijöille ja yleensä vähävaraiselle kansanosalle myös menetyksiä. Vaikkakin keskimääräisessä reaaliansiotasossa kaksivuotisten palkka- ja työehtosopimusten voimassaoloaikana on tapahtunut kohoamista, toisaalta kuitenkin hintataso on ollut nouseva ja siten aiheuttanut elinkustannuksissa tuntuva kohoamista. SAK:n toistuneista vaatimuksista huolimatta hintoja ja maksuja ei pystytty pitämään kurissa. Vuoden loppupuolella kuitenkin hintasulku saatettiin voimaan.

Palkka- ja työehtosopimusten uusimiseksi on käyty pitkäjänteisiä neuvotteluja liittopohjalla sen jälkeen kun keskusliittotasolla alustavissa neuvotteluissa ei löytynyt yhteistä pohjaa. Vuoden vaihteeseen päästessä neuvottelut ovat vielä kesken, joten ratkaisu siirtyy alkavan vuoden puolelle.

Vaikkakin viime vuosina on saavutettu huomattavaa edistystä, monet tavoitteet ovat kuitenkin vielä saavuttamatta. Suunnitelmallista ja suhdanteita tasoittavaa talouspolitiikkaa, joka turvaisi tasaisen kehityksen ja samalla antaisi kansalaisille turvan taloudellisia takaiskuja vastaan, ei ole aikaan saatu.

Monen työläisperheen asema on sairauden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden sattuessa turvaton. Työntekijä ei ole turvattu mielivaltaista irtisanomista vastaan, puhumattakaan jopa kokonaisten tuotantolaitosten sulkeamisen aiheuttamasta turvattomuudesta. Useissa väestökeskuksissa asuntotilanne on suorastaan sietämätön ja vuokrataso ylittää työmiehen maksukyvyn. Rikkaiden ja vähäväkisten taloudellisen aseman välinen ero on edelleen suuri ja on hyvien suhdanteiden aikana jopa kasvanut.

Järjestömme jäsenet! Alkavana vuotena työemme tulee vaatimaan jatkuvia ponnistuksia suurten kysymysten ratkaisemiseksi niin palkka-, talous- ja sosiaalipoliittisella saralla kuin valistus- ja järjestötyön piirissäkin. Näiden tavoitteiden läpivieminen vaatii koko työväenluokan ponnistuksia.

Tässä mielessä SAK on halunnut ojentaa käden kaikille työväenjärjestöille ja niiden jäsenille. Ovet ovat edelleen avoimina ammattiyhdistysliikkeen yhtenäistämiseksi, joka on viimekädessä riippuva jokaisesta yksityisestä jäsenestä.

Palkkatyöntekijäin ja koko ihmiskunnan kannalta katsoen tärkeintä on maailman rauhan säilyttäminen. Ammattiyhdistysliike on olemukseltaan rauhanliikettä. Tästä tietoisena juuri tällä hetkellä on tärkeätä korostaa rauhan säilymisen merkitystä maailmassa. Pienenä kansakuntana sen voimme parhaiten tehdä lujittaessamme maamme johdonmukaisesti noudattamaa puolueettomuuspolitiikkaa, joka merkitsee suhteiden ylläpitämistä ja kehittämistä kaikkiin kansakuntiin niin idässä kuin lännessä. Myönteisenä piirteenä on todettavissa lähentymistä kahden johtavan suurvallan välillä, joitten voimavarat riittävät maailman rauhan turvaamiseksi. Suomen Ay-liike toivoo hartaasti, että tämä yhteistyö kehittyisi ja vahvistuisi niin, että ihmiskunta voisi vapautua atomisodan pelosta ja siirtyä kylmän sodan vaiheesta kestäväan rauhan aikakauteen.

SAK:n työvaliokunta kiittää kaikkia jäsenjärjestöjä ja yksityisiä jäseniä menestyksellisestä työstä kuluneen vuoden aikana ja kutsuu kaikkia palkan-saajia maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta järjestömme riveihin ponnistelemaan paremman huomisen puolesta.

3. Työllisyys

Vuoden alussa jatkui maailmanmarkkinoilla edellisen vuoden loppupuolella alkanut suhdanteitten heikkeneminen. Yksityisen investointien väheneminen ja tuotannon nousun hidastuminen kotimaassa vaikutti myös työllisyystilanteeseen epäedullisesti ja vaikka maailmanmarkkinatilanne vuoden kuluessa vakaantui ja kääntyi lievään nousuun ei se pystynyt vaikuttamaan tervehdyttävästi työllisyystilanteeseen.

Kertomusvuoden aikana pysyi työllisyysaste teollisuudessa lähimain aikaisemmalla tasolla. Eräillä aloilla tosin tehtiin lyhennettyjä työviikkoja ja työntekijöitä sanottiin jossakin määrin irti, mutta kokonaisuutena ottaen ei työttömyys teollisuudessa muodostunut kovin vaikeaksi. Toisin oli laita työllisyyden osalta rakennusosalalla. Mitä pitemmälle vuosi kului sen vaikeammaksi tilanne muodostui.

Kolmea kesäkuukautta lukuunottamatta olivat työttömyyskortistot eräissä kunnissa avoinna koko vuoden. Kortistoon hyväksyttyjen lukumäärä pysyi kuitenkin alhaisena, mikä johtui ennen kaikkea siitä, että valtio ja kunnat pyrkivät työllisyyslain asettamia velvoituksia noudattaen suorittamaan investointiluonteiset työnsä pahimpana työttömyys kautena. Niinpä valtion ja kuntien töissä olikin kertomusvuoden aikana keskimäärin 6000 työntekijää (n. 7 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömiksi joutuneet työttömyyskassojen jäsenet eivät hakeutuneet työttömyyskortistoihin, sillä kassojen jäsenet, joille työnvälityksen kautta ei voitu osoittaa heidän ammattitaitoaan vastaavaa työtä, nostivat työttömyyskassoista päiväavustuksensa ilmoittautumatta työttömyyskortistoon.

Avoimet työpaikat työnvälityksessä, rekisteröity työttömyys sekä työttömyyskassojen jäsenet ja työttömyyskorvauksen saajat kuukauden lopussa. (Sosiaalinen aikakauskirja 1—2 1964.)

Kuukausi	Avoimet työpaikat	Työttömät työnhakijat työnvälityksessä			
		Yhteensä	Työttömyyskassojen jäseniä	Niistä	
				Työttömyyskortistoissa	
				Yhteensä	Työttömyyskorvauksen saajia
Tammikuu	3 632	22 820	10 331	479	257
Helmikuu	3 412	24 735	13 399	398	250
Maaliskuu	3 928	24 610	13 878	485	359
Huhtikuu	7 124	16 242	7 640	247	208
Toukokuu ¹⁾	10 162	10 570	2 906	65	39
Kesäkuu	6 716	9 710	3 121	—	—
Heinäkuu	6 360	12 246	5 673	—	—
Elokuu	7 858	11 415	3 527	—	—
Syyskuu	7 129	14 796	5 074	37	—
Lokakuu	5 298	20 867	7 592	353	—
Marraskuu	3 963	25 298	11 241	313	37
Joulukuu	3 307	29 538	18 754	272	100

*) Kortistoon hyväksyttyjen ja työttömyyskorvauksen saajien osalta 15. 5.

Kevätkaudella oli työttömiä työnvälityksessä eniten helmikuun lopussa (24 735). Avointen työpaikkojen lukumäärä oli tällöin alhaisimmillaan (3 412). Kortistoon hyväksyttyjä oli eniten maaliskuun lopussa (485). Tilanne parani kesän lähestyessä ja teoreettinen tasapaino työhakemusten ja avointen työpaikkojen välillä saavutettiin toukokuun lopussa, jolloin työnvälityksessä oli 10 570 työtöntä työnhakijaa ja avoimia työpaikkoja oli tarjolla 10 162. Työttömyyskortistot suljettiin kesäkuun alussa. Työttömyyskassojen jäseniä oli työnvälityksessä vähiten (2 906) toukokuun lopussa ja kevätkaudella eniten maaliskuun lopussa (13 878). Tilanne heikkeni syksyä ja talvea kohti mentäessä ja joulukuun lopussa oli työttömiä työnhakijoita työnvälityksessä 29 538, joista työttömyyskassojen jäseniä 18 754. Työttömyyskortistoihin oli samanaikaisesti hyväksytty 272 työtöntä, joista 100 sai työttömyyskorvauslain mukaista työttömyyskorvausta. Avoimia työpaikkoja 3 307. Työllisyystilanteen heikkeneminen näkyy selvästi vertaillaessa työnvälityksessä olevien työttömien ja avoimien työpaikkojen vuoden alun ja lopun meroita toisiinsa. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden lopussa n. 30 % enemmän kuin vuoden alussa ja avoimia työpaikkoja n. 10 % vähemmän. Työttömyyskortistojen numerotiedot eivät joko kerro mitään vallinneesta tilanteesta tai antavat harhaanjohtavia tietoja tosiasiallisesta kehityksestä. Verrattuna edellisen vuoden numerotietoihin olivat kertomusvuoden numerot kortistoon hyväksyttyjen osalta tammikuussa puolta pienemmät ja joulukuussa vain yksi kolmannes edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna vaikka työttömyys oli kertomusvuonna huomattavasti vaikeampi.

Työttömyyskassojen merkitys työttömyyden aiheuttamien vaikeuksien lieventämisessä on kertomusvuoden aikana ollut varsin merkittävä. Niiden suhteellinen merkitys kuvastuu erittäin selvästi taulukkomme numerosarjoista. Esimerkkeinä niiden toiminnasta mainittakoon että Suomen Rakenustöyläisten työttömyyskassa maksoi vuoden 1963 aikana työttömyysavustusta 20 755 jäsenelleen 754 015 päivältä 5.363.221:— markkaa ja Muurarien työttömyyskassa 2 890 jäsenelleen 131 102 päivältä 949.981 markkaa.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle annetussa työllisyystilanteen kehitystä koskevassa lausunnossaan SAK esitti seuraavaa:

"Viime vuonna sekä aikaisempina vuosina esitetyissä työllisyystilannetta koskevissa lausunnoissaan keskusjärjestömme on kiinnittänyt huomiota eräisiin sellaisiin työllisyyspolitiikan näkökohtiin, jotka eivät vielä ole menettäneet ajankohtaisuuttaan vaan päinvastoin tulleet entistään tärkeämmiksi.

Niinpä keskusjärjestömme viime vuonna tähdensi, että siihen saakka, kunnes kaikki suuret ikäluokat ovat sijoittuneet työmarkkinoille, elvyttävää talouspolitiikkaa olisi kaikin käytettävissä olevin keinoin jatkettava, "jopa oikeaoppisuuden saneleman tasapainopisteen yläpuolellekin". Kun on ilmeistä, että työllisyystilanne erikoisesti rakennusalalla, mutta myös erällä teollisuuden aloilla on heikkenemässä, on tarpeellista ja työllisyyslain mukaista, että Suomen Pankin myötävaikutuksella on noudatettava sellaista rahapolitiikkaa, joka on omiaan tukemaan erityisesti asuntorakennustoimintaa, jonka edellyttämä valuutankäyttö on varsin pieni. Ilmeistä on myös, että kaikki valtiontaloudellisista syistä suoritettujen hintojen korotukset ovat omiaan heikentämään työllisyystilannetta, kotimaista kysyntää vähentämällä ja kansainvälistä kilpailukykyä heikentämällä.

Myös ns. Efa-sopimuksen mukaisten tullialennusten työllisyyspoliittiset seuraukset ovat tulleet yhä ajankohtaisemmiksi. Tullien alennusaste on nyt saavuttanut 50%:n tason, lähitulevaisuudessa tapahtuu mahdollisesti uusia alennuksia, ja ensi vuoden lopussa poistetaan sopimuksen mukaisesti ne erikoissopimukset, jotka ovat antaneet "hengähdysaikaa" huomattaville teolli-

vuoden lopussa n. 8 % korkeampi kuin vuoden 1960 lopussa. Suurimman osan tästä noususta saavutettiin ensimmäisen runkosopimuksen ensimmäisen vuoden, 1961 aikana.

Todettakoon lopuksi, että Ruotsin miespuolisten teollisuustyöntekijäin keskituntiansio, laskettuna samalla tavalla kuin Suomessa, oli viime vuoden marraskuussa 7.35 Ruotsin kruunua, eli virallisen kurssin mukaan n. 4.50 nmk tunnissa. Ansiotaso on siten Ruotsissa lähes 50 % korkeampi kuin Suomessa. Muihin Skandinaavian maihin verrattuna ero on kuitenkin huomattavasti pienempi — korkeintaan 10—15 %:n suuruusluokkaa. Vapaitten Ammattiyhdistysten Kansainvälisen Liiton suorittamien laskelmien mukaan reaalin palkkataso Suomessa olisi vuodesta 1958 melko selvästi noussut Ruotsin reaali-palkkaan verrattuna, mutta vertailu ei huomioi vuoden 1963 loppupuolella tapahtuneita elinkustannusten nousuja. Mielenkiintoisempi toteamus on, että kun Ruotsissa viime aikoina sopimusten mukaiset palkkojen korotukset ovat olleet suhteellisen pienet, mutta ns. liukumien 5 %:n suuruusluokkaa, sopimusten mukaisten palkkojen korotukset ovat olleet Suomessa huomattavasti suuremmat kuin Ruotsissa, mutta ns. liukumista ei ole esiintynyt lähes kahden vuoden aikana.

JÄSENISTÖ JA HALLINTOELIMET

1. Jäsenliitot

Vuoden 1963 päättyessä kuului SAK:oon 24 jäsenliittoa.

Jäsenliitot ja niiden jäsenmäärät samoin kuin jäsenistön jakautuminen miehiin ja naisiin ilmenevät vuosikirjan lopussa olevista taulukoista.

2. Työvaliokunta ja valtuusto

Työvaliokunta kokoontui kertomusvuoden aikana 22 kertaa.

Valtuuston sääntömääräinen kokous pidettiin 26 päivänä toukokuuta.

SAK:n kahdeksannen edustajakokouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut Vihtori Rantanen ja toisena puheenjohtajana Viljo Kuukkanen. Puheenjohtajien lisäksi työvaliokuntaan ovat kuuluneet:

Onni Närvänen, Reino Heinonen, Veikko Ahtola, Aarre Happonen, Onni Koski, Jaakko Viitasaari, Kalle Salonen, Niilo Hämäläinen, Väinö Kujanpää, Otto Jokinen, Tauno Kaivola, Olavi Saarinen, Aarne Saarinen, Urho Kilpinen ja Arvo Hautala.

Työvaliokunnan jäsenten henkilökohtaisina varamiehinä ovat olleet:

Allan Vainio, Helge Tapani, Sulo Penttilä, Yrjö Karisalmi, Ragnar Tuori, Veikko Pääkkönen, Tapio Malmivuori, Keijo Vähätalo, Eino Mäkinen, Lauri Halme, Matti Leviö, Pehr Björklund, Uno Syrjä, Oskari Leskinen ja Elsa Aaltonen.

Työvaliokunnan yleisvarajäseninä ovat olleet: Eugen Kaukolampi, Jouko Salminen, Esko Suikkanen, Kalervo Kanninen, Paavo Friman, Kalle Aho, Ahti Mattila, Kunto Kaski, Veikko Henriksson, Aarne Dahl, Rauha Ruohonen, Lars Junttila, Kaarlo Perä-Kasari, Väinö Huhtamäki ja Sulo Peltonen.

SAK:n valtuustoon ovat kuuluneet seuraavat jäsenliittojen edustajat:

Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto

Varsinaiset: Sainio, Toivo.
Varalla: Laiho, Aarno.

Suomen Elintarviketyöläisten Liitto

Varsinaiset: Haarre, Mertsu, Hakala, Kalevi, Lundström, Pentti.
Varalla: Vainio, Kerttu, Vainionpää, Kalervo, Dunder, Aarne.

Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto

Varsinaiset: Karisalmi, Yrjö, Tuominen, Erik.
Varalla: Liukkonen, Lempi, Puhakainen, Vilho.

Suomen Ilmakuljetus Unioni

Varsinaiset: Henriksson, Veikko.
Varalla: Toivonen, Juho.

Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Siro, Arvo, Heinonen, Väinö.
Varalla: Kristo, Kalervo, Järvinen, Urpo.

Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto

Varsinaiset: Leino, Arvo, Laine, Jaakko.
Varalla: Sikiö, Väinö, Kari, Eero.

Suomen Maaseututyöväen Liitto

Varsinaiset: Virtanen, Pekka, Myyry, Onni.
Varalla: Hyttinen, Eino, Tiainen, Väinö.

Suomen Mekanikkojen Liitto

Varsinaiset: Saukkonen, Eero.
Varalla: Willman, Lauri.

Suomen Metallityöväen Liitto

Varsinaiset: Lindgren, Jalo, Tani, Olavi, Kemppainen, Hemming, Halinen, Heini, Etelä, Aarne, Flemmick, Alfons, Silander, Pekka.
Varalla: Koivikko, Ensio, Piilonen, Esko, Salonen, Helmer, Niemi, Olavi, Salomaa, Veikko, Aitio, Urho, Nieminen, Arvid.

Suomen Muurarien Liitto

Varsinaiset: Kilpinen, Urho, Aalto, Arvo.
Varalla: Tattari, Väinö, Lång, Toivo.

Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen Liitto

Varsinaiset: Jokinen, Taimi, Kanerva, Jalmari.
Varalla: Koivula, Paavo, Rämetsä, Iisak.

Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Mäkinen, Erkki, Puustinen, Onni, Mikkola, Taisto, Kaipainen, Olavi, Lonka, Olavi.
Varalla: Lehto, Veikko, Hälikkä, Viljo, Sakki, Onni, Häyhä, Urho, Katajainen, Sylvi.

Puuteollisuustyöväenliitto

Varsinaiset: Ilmola, Valdemar, Kiuttu, Pauli, Kenraali, Edvin.
Varalla: Nieminen, Paavo, Aro, Jussi, Niva, Erkki.

Suomen Rakennustyöläisten Liitto

Varsinaiset: Elf, Arvo, Grönberg, Lauri, Ronkainen, Viljo, Tuomi, Arvo, Leskinen, Toivo, Hasa, Ossian, Kiiskinen, Yrjö.
Varalla: Lagerroos, Paavo, Semi, Aleksi, Kuutti, Uuno, Aaltonen, Albert, Liijander, Ahti, Ala-Häyhtiö, Svante, Koskinen, Aarne.

Suomen Rautatieläisten Liitto

Varsinaiset: Koskinen, Martti, Rasila, Pentti, Kolkkava, Paavo, Komppa, Veikko.
Varalla: Grönroos, Veikko, Rytönen, Ate, Leskinen, Aarne, Pernu, Usko.

Satamatyöntekijäin Liitto

Varsinaiset: Tani, Väinö, Vanhanen, Hugo.
Varalla: Vanhoja, Sulo, Saarinen, Paavo.

Suomen Sukeltajain Liitto

Varsinainen: Reijasto, Karl.
Varalla: Tamminen, Mauno.

Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto

Varsinainen: Mäkinen, Eino.
Varalla: Sund, Veikko.

Tekstiilityöväen Liitto

Varsinaiset: Engström, Hilja, Vainionpää, Siinto.
Varalla: Andersson, Onni, Koivu, Aarne.

Toimittajaliitto

Varsinainen: Montonen, Väinö.
Varalla: Niini, Kai.

Suomen Työläisliitto

Varsinaiset: Terho, Impi, Valakoski, Erkki, Mauno, Martti.
Varalla: Koski, Eija-Liisa, Rokkanen, Arvid, Tarvainen, Muisto.

Valtion Virkailijain Liitto

Varsinainen: Marttila, Erkki.
Varalla: Lehtelä, Viijam.

Yleinen Lehtimiesliitto

Varsinainen: Kinha, Pentti.
Varalla: Aaltonen, Elsa.

3. Henkilökunta

Vuoden 1963 aikana SAK:n palvelukseen tuli 7 henkilöä ja erosi 4. Vuoden lopussa oli SAK:n palveluksessa 36 henkilöä. Eläkkeellä oli 4 henkilöä.

Vuoden päättyessä henkilökunta oli seuraava:

Puheenjohtaja Vihtori Rantanen, toinen puheenjohtaja Viljo Kuukkanen.
Sihteerit: Olavi Saarinen, Uuno Hiironen, Leo Piitulainen, Nils Nilsson, Uuno Nokelainen ja Helvi Raatikainen.

Palkkatyöläisen päätoimittaja ja tiedotussihteeri Erkki Ikäheimonen.

Viranhaltijain asioita hoitava sihteeri Olli Kakko 31.10. saakka.

Taloudenhoitaja Veikko Mäki.

Toimitsijat: Hilarius Brask, Runar Gustafsson, Teuvo Honkanen, Vieno Hämäläinen, Klaus Kallio 15.5. saakka, Tauno Kolari, Olavi Lahtinen,

Kauno Liukkonen, Aimo Parrila, 15. 5. alkaen, Kalle Pirttijärvi, Olavi Pohjola, Onni Puustinen, Kai Ritala 1. 9. alkaen, Väinö Vanhanen ja Pekka Virtanen.

Toimistohenkilökunta: Lea Auvinen 5.7. saakka, Margit Elovaara, Kirsti Jokinen, 1.11. alkaen, Marja-Riitta Kirvesniemi 23. 7. saakka, Mirja Lindfors 25.1. alkaen, Hilikka Lumén 28. 8. alkaen, Raili Partanen 16.12. alkaen, Aino Peltonen, Marja-Leena Seppälä, Helvi Teppo, Mirja Tuomisalo, 16.12. alkaen, Gunhild Turku ja Irene Vähätalo.

Siivooja Toini Löytönen.

4. Tilintarkastajat

Edustajakokouksen valitsemina tilintarkastajina ovat toimineet maisteri Jorma Jalava (KHT), taloudenhoitaja Erkki Korhonen ja toimitusjohtaja Janne Hakulinen.

Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

A. Yhdistykset

1. Yhdistykset, säätiöt ja osakeyhtiöt

SAK on ollut jäsenenä tai osakkaana seuraavissa järjestöissä ja yhteisöissä Kansalaisjärjestöjen Kulttuuri- ja Raittiusliitto r.y., Lomaliitto r.y., Pohjola-Norden r.y., Työtehovaltuuskunta r.y., Tapaturmatorjunta r.y., Työterveyslaitoksen Kannatusyhdistys r.y., Työväen Kuvataidetoimikunta, Työväen Sivistysliitto r.y., Suomen YK-liitto, Suomi—NeuvostoliittobSeura r.y., Rauhan työn Yhteisjärjestö r.y., Reumaliitto—Reumaförbundet r.y., Sosiaalipoliittinen yhdistys, Suomen Siviili- ja Asevelvollisuusinvalidien Liitto r.y.

B. Säätiöt

Ammattienedistämislaitoksen Säätiö, Ammattilääketieteen Säätiö, Asunto-säätiö, Kansan Sivistysrahaston Säätiö, Palosuojelun Edistämissäätiö—Stiftelsen För brandskyddets Främjande, Tarjoilupalkkiorahasto Säätiö.

C. Osakeyhtiöt

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Työväen Akatemian Kannatusosakeyhtiö ja Yhteiskunnallisen Korkeakoulun Kannatusosakeyhtiö.

2. Edustus lautakunnissa, toimikunnissa, järjestöissä ja yhteisöissä

A. Yhdistyksissä

Lomaliitto r.y:n liittoneuvosto: V. Rantanen; hallitus V. Rantanen, var. L. Piitulainen, naisjaosto Helvi Raatikainen.

Tapaturmatorjunta r.y:n valtuuskunta: V. Rantanen, V. Ahtola.

Pohjola-Norden r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Työväen Sivistysliitto r.y:n edustajisto: U. Hiironen, I. Vähätalo, L. Piitulainen, U. Nokelainen, V. Vanhanen, T. Honkanen, K. Liukkonen, B. Miittinen, L. Kirvesniemi, E. Ikäheimonen, N. Nilsson, O. Saarinen, H. Brask, vakura, M. Elovaara, K. Pirttijärvi, O. Lahtinen, P. Virtanen ja M. Seppälä.

Työväen Sivistysliitto r.y:n toimikunta: U. Nokelainen.

Työtehovaltuuskunnan hallitus ja työvaliokunta: E. Makkonen.

Suomen YK-liitto r.y:n hallitus: O. Saarinen.

Työväen Muistitietotoimikunta: U. Nokelainen.

SN-Seuran nuorisajaosto: U. Nokelainen.

Asuntosäätiön valtuuskunta: V. Rantanen; johtokunta V. Mäki.
Ammattienedistämislaitoksen Säätiön hallintoneuvosto: V. Kuukkanen, T. Kaivola, varalla A. Siro.
Vajaatyökykyisten työhönsijoitteluneuvottelukunta: K. Kanninen, varalla L. Piitulainen.
Amattilääketieteen Säätiön hallitus: U. Nokelainen, Helvi Raatikainen.
Palosuojelun Edistämissäätiön hallitus: V. Mäki.
Tarjoilupalkkiorahasto Säätiön hallitus: V. Mäki.
Työterveyslaitoksen johtokunta: V. Kuukkanen.
Kansan Sivistysrahaston Säätiön johtokunta: U. Nokelainen.

C. Osakeyhtiöissä

Kiinteistöosakeyhtiö Otsonkulma hallitus: Kl. Kallio.
Kansan Matkatoimisto Oy:n johtokunta: O. Saarinen.

D. Lautakunnat ja toimikunnat

Ammatinvalinnan ohjausneuvosto: O. Saarinen, var. L. Piitulainen.
Ammatinvalinnan ohjauspiirien neuvottelukunnat:
Helsingin piiri: L. Piitulainen, var. Helvi Raatikainen.
Tampereen piiri: K. Aho, var. A. Koivuniemi.
Kouvolan piiri: V. Hälikkä, var. S. Pesu.
Turun piiri: E. Lindström, var. M. Haarre.
Vaasan piiri: J. Sandell, var. A. Semi.
Oulun piiri: K. Pirttijärvi, var. V. Mannermaa.
Jyväskylän piiri: T. Kuivanen, var. T. Manninen.
Kuopion piiri: A. Kettunen, var. V. Veijalainen.
Joensuun piiri: R. Turunen, var. Y. Laukkanen.
Kajaanin piiri: H. Heikkinen, var. A. Korhonen.
Rovaniemen piiri: O. Lahtinen, var. A. Järvenkorpi.
Helsingin työvoimapiiriin työnvälitysasiain neuvottelu- ja toimikunnat:
Neuvottelukunta: H. Brask, K. Lindgren, U. Kuutti, var. M. Järvinen, E. Suikkanen.
Maatalousosaston toimikunta: K. Vähätalo, N. Jeminen, var. E. Hyttinen, I. Hovisalmi.
Ravintolaosaston toimikunta: Y. Karisalmi, S. Rajamäki, var. M. Sirén, L. Johansson.
Helsingin kaupungin ammattioppilaslautakunta: V. Kuukkanen, var. J. Salminen.
Kauppa- ja teollisuusministeriön Ammattikasvatusneuvosto: Teollisuus- ja käsityönopetuksen jaostossa E. Makkonen, var. V. Mäki.
Talousneuvosto: V. Rantanen, V. Ahtola, var. N. Nilsson, A. Vainio.
Työvoimaneuvosto: V. Rantanen.
Työvoimaneuvoston teollisuusasiainjaosto: V. Rantanen.
Työvoimaneuvoston ulkomaalaisten työlupajaosto: E. Ikäheimonen.
Työvoimaneuvoston työttömyystöiden järjestelyjaosto: U. Hiironen.
Työneuvosto: U. Hiironen, E. Suikkanen, K. Vähätalo, var. V. Kuukkanen, N. Hämäläinen, Helvi Raatikainen.
Työtuomioistuimien: V. Kuukkanen, V. Ahtola, var. J. Salminen.
Vakuutusosasto: R. Raita, S. Penttilä, var. E. Hämäläinen, E. Yrjönen.
Valtion töiden huoltotoimikunta: T. Malmivuori.

Elinkustannusindeksikomitea: U. Hiironen, J. Hakulinen.
 Asuntotutkimustoimikunta: U. Hiironen.
 ILO-toimikunta: V. Rantanen, N. Nilsson.
 Kuluttajien neuvottelukunta: O. Saarinen, Helvi Raatikainen.
 Tuotantokomiteain keskustoimikunta: E. Suikkanen, J. Viitasaari, S. Penttilä, V. Kujanpää, var. A. Mattila, A. Vainio, J. Salminen, V. Rajala.
 Eläketurvakeskuksen edustajisto: V. Rantanen, O. Närvänen, N. Hämäläinen, var. O. Saarinen, J. Viitasaari, V. Kujanpää, Hemmi Pääkkönen.
 Eläketurvakeskuksen hallitus: U. Hiironen, V. Ahtola, var. V. Kuukkanen, J. Salminen.
 Eläketurvakeskuksen Eläkelautakunta: L. Piitulainen, var. U. Nokelainen.
 Eläketurvakeskuksen tiedotusjaosto: E. Ikäheimonen.
 Maatalousalan työeläkekassa: v a l t u u s k u n t a N. Jeminen, V. Jylhä, L. Salo, V. Savela, V. Vesala, P. Virtanen, varalla: V. Sihvola, Aune Lahti, V. Rinne, K. Tuominen, E. Kultanen, P. Kirvesoja. Hallitus: N. Hämäläinen, J. Rosendahl, J. Hietanen, var. E. Hyttinen, E. Vilhunen, I. Hovisalmi.
 Rakennusalan työeläkekassa: v a l t u u s k u n t a V. Malinen, V. Rajala, O. Saarinen, V. Sundelin, H. Rikala, V. Tattari, N. Ahava, O. Kärkkäinen, var. M. Nisula, V. Välianta, R. Tuori, L. Kirvesniemi.
 Hallitus U. Kilpinen, T. Malmivuori, U. Syrjä, var. O. Leskinen, A. Tahvanainen, H. Pääkkönen.
 Satama-alan työeläkekassa: v a l t u u s k u n t a V. Tani, S. Väärtinen, O. Sotka, var. S. Vanhoja, H. Suikkanen, L. Puustinen. Hallitus J. Lehtinen, M. Leviö, var. L. Lahtinen.
 Metsäalan työeläkekassa: v a l t u u s k u n t a E. Ikonen, A. Lindelöf, A. Pessi, Y. Raki, A. Jokinen, var. E. Tolppanen, V. Tiainen, S. V. Lehtinen, T. Raanti. Hallitus N. Hämäläinen, T. Honkanen, K. Vähätalo, var. U. Kursu, V. Vanhanen, K. Liukkonen.
 Maatalouden hintatoimikunta: N. Nilsson, var. O. Uoti.
 Valtion Viljavaraston johtokunta: V. Rantanen, var. V. Kuukkanen.
 Markkinomisrahaston johtokunta: N. Nilsson, var. V. Rantanen.
 Kartelliasiaain neuvottelukunta: N. Nilsson.
 Sosiaaliministeriön hintaneuvottelukunta: N. Nilsson, var. U. Nokelainen.
 Sosiaaliministeriön invalidiasiaain neuvottelukunta: U. Nokelainen.
 Valtion työntekijäin terveyden- ja sairaanhoidon ohjesääntökomitea: O. Jokinen, T. Malmivuori.
 Valtion te-sopimusten organisoimiskomitea: R. Hartikainen, A. Tahvanainen, E. Makkonen.
 Kulkulaitosneuvosto: O. Koski, T. Kaivola, var. M. Leviö.
 Paikkakuntien kalleusluokittelukomitea: V. Kuukkanen, var. O. Pohjola.
 Työvoiman käyttöä tutkiva komitea: V. Kuukkanen.
 Kansaneläkelaitoksen laajennettu hallitus: V. Rantanen, var. E. Ikäheimonen.

Edustus järjestön kokouksissa.

TUL:n edustajakokouksessa 12. 1. Vihtori Rantanen.
 Suomen Rakennustyöläisten Liiton edustajakokouksessa 23—26. 5. Vihtori Rantanen ja Leo Piitulainen.
 KKn edustajakokouksessa 25-26. 6. Veikko Mäki.
 Suomen Kiinteistötyöntekijäin Liiton edustajakokouksessa 8—9. 6. Leo Piitulainen.
 Toimittajaliiton edustajakokouksessa 30. 6. Leo Piitulainen.
 Suomen Metallityöväen Liiton edustajakokouksessa 10. 11. Vihtori Rantanen ja Leo Piitulainen.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisen toiminnan puitteissa on SAK:n edustus eri tilaisuuksissa ollut seuraava:

VAKL:n naistyöntekijäin neuvottelukunnan 8. kokous ja maailman seminaari Wienissä 29. 4—3. 5. seminaari Gmundissä 6—16. 5., sihteeri Helvi Raatikainen.

Moskovan vappujuhla-valtuuskunta: johtajana puheenjohtaja Jaakko Viitasaari; jäsenet: Pekka Aro, Elis Eriksson, Matti Roine ja Eino Lehto.

ILO:n tekstiilikomitean 7. istuntokausi Genevessä 6—17. 5., puheenjohtaja Väinö Kujanpää ja sihteeri Onni Andersson.

Tshekkoslovakian Ammattijärjestön edustajakokous Prahassa 15—19. 5., puheenjohtaja Tauno Kaivola, toimitsija Teuvo Honkanen ja toimittaja Seppo Wallin.

ILO:n kansainvälinen työkonferenssi Genevessä 5—27. 6., puheenjohtaja Viljo Kuukkanen ja sihteeri Nils Nilsson.

Valtuuskunta Jugoslaviassa 8—22. 9., puheenjohtaja Vihtori Rantanen, sihteeri Nils; Nilsson ja puheenjohtaja Väinö Huhtamäki.

Työtehokongressi USA:ssa 14. 9.—14. 10., puheenjohtaja Viljo Kuukkanen, päätoimittaja Erkki Ikäheimonen, dipl.-insinööri Elis Makkonen ja sihteeri Sulo Penttilä.

ILO:n työllisyyskonferenssi Genevessä 30. 9—18. 10., sihteeri Nils Nilsson.

Sveitsin Ammatillisen Keskusliiton edustajakokous Bernissä 10—12. 10., puheenjohtaja Jaakko Viitasaari ja sihteeri Helvi Raatikainen.

Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston XIII edustajakokous Moskovassa 28.10., puheenjohtaja Vihtori Rantanen ja sihteeri Urho Kilpinen. Jyväskylän APJ:n naisjaoston puheenjohtaja Rauha Ilonen luentomatalla Neuvostoliitossa 19—30. 11.

VAKL:n Euroopan Aluejärjestön valistuskomitean kokous 9. 12. ja nuorisokomitean kokous 10. 12. Brysselissä; sihteerit Uno Nokelainen ja Helvi Raatikainen.

Järjestö-, valistus- ja opintotyö

Yleistä

Järjestö-, valistus- ja opintotyötä on kuluneen toimintavuoden aikana harjoitettu suuremmaksi osaksi ajankohtaisten kysymysten merkeissä. Koko toimintavuoden aikana ovat työehtosopimuskysymykset olleet erityisesti esillä. Vertauksen vuoksi voidaan mainita, että ns. runkosopimuksen aikana opinto- sekä valistustyö samoin kuin järjestöllinen työ olivat melkoisesti tuloksellisempia kuin kuluneen vuoden aikana. Tämä johtuu siitä, että ajankohtaiset kysymykset syrjäyttivät periaatteelliset ja kasvatukselliset näkökohdat. Toimintavuoden aikana on jouduttu suorittamaan hyvin paljon valistustyötä sairausvakuutus-kysymyksen merkeissä. Samoin työsuhte-eläkelaki on antanut paljon selvittämisen aihetta. Varsinkin erilaiset tulkintakysymykset samoin kuin työeläkekorttien jako ovat olleet esillä. Työajan lyhentämiskysymys on edelleen ollut ajankohtainen ja loppuvuoden työehtosopimusneuvotteluissa asia oli esillä, joskin se jäi vielä lähivuosien ratkaistavaksi. Paikallinen kurssitoiminta sekä valistustoiminta ovat nekin keskittyneet ajankohtaisten kysymysten ympärille. Peruskoulutuksen tarve on hoidettu niissä paikoissa, missä on ollut tarpeen. Järjestäytymiskysymys on

näytellyt edelleenkin merkittävää osaa valistustyössä. Samoin myös puheenjohtajien, sihteerien sekä rahastonhoitajien koulutuskysymys on kulkenut entisiä uomiaan. Naisten toiminnassa on havaittavissa selvää nousua ja uusia suuntaviivoja on vuoden aikana vedetty. Tiedotustoiminnan osalta on jälleen jouduttu kiinnittämään huomiota siihen seikkaan, ettei ole ollut mahdollisuuksia saada ammattiyhdistysliikettä käsitteleviä uutisia varsinkaan porvarilehtiin. Yleisradio on pyrkinyt mahdollisuuksiensa mukaan tukahduttamaan ammattiyhdistysliikkeen ääntä.

Vuoden aikana on ollut havaittavissa selvää järjestövoiman nousua niiden liittojen osalta, joita on jouduttu perustamaan SAK:n alaisuuteen. Tämä on ollut tietenkin johdonmukainen seuraus siitä kiinteästä työstä, jota näiden liittojen jäsenten keskuudessa on suoritettu.

SAK:lle perustettiin uusi piiritoimisto Lappeenrantaan. Tällä toimenpiteellä haluttiin vahvistaa järjestö-, valistus- ja opintotyötä Kymen- sekä Vuoksenlaaksossa. Näyttääkin siltä, että toimisto, joka sijaitsee suhteellisen keskeisellä paikalla, on saanut myönteisen vastaanoton.

Paikallisjärjestöjen työ on myös ollut tiivistymässä, sillä niillä paikkakunnilla, joilla jouduttiin perustamaan uusia paikallisjärjestöjä, ovat nämä saaneet toimintansa vauhtiin ja tältä osin on toimintakin normalisoitunut. Kuitenkin eräiden paikkakuntien osalta ei ole vielä päästy paikallisjärjestöjen osalta sellaiseen yhteistoimintaan, joka olisi koonnut kaikki ammattiosastot paikallisjärjestöihin. Tämä johtuu vanhojen ristiriitojen olemassaolosta. Tässä kohden on ollut havaittavissa kuitenkin myönteistä kehitystä.

Ammattiyhdistysviikko

Ammattiyhdistysviikon viettoa on jatkettu edelleen. Sen aikana pyrittiin pitämään mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia työpaikoilla. Nämä tilaisuudet ovatkin onnistuneet erittäin hyvin. Ammattiyhdistysviikolla keskityttiin myös eräiden luentojen järjestämiseen. Lähinnä olivat kysymyksessä tuotantokomiteatoiminnan tehostaminen sekä sairausvakuutusksymys sekä työsuhte-eläkekysymys. Ammattiyhdistysviikon aikana oli kaikkiaan 263 tilaisuutta ja näissä oli yhteensä 15 941 henkeä. Näissä luvuissa eivät ole eräiden liittojen järjestämät tilaisuudet, joita on pidetty sekä työpaikoilla että luentotoiminnan muodossa.

Elokuvatoiminta.

SAK:n taholta on edelleen välitetty filmejä ammattiosastoille, paikallisjärjestöille ja liitoille. Hyvistä ammattiyhdistysfilmeistä on kuitenkin jatkuvasti puutetta ja toisaalta elokuvatoiminnalla ei näytä olevan enää sitä menestystä kuin mitä aikaisempina vuosina on ollut. Kurssi- ja luentotoiminnan välipaloina filmit ovat täyttäneet tehtävänsä.

SAK:n valistusjaosto.

SAK:n valistusjaosto toimi kuluneena toimintavuotena seuraavassa kokoonpanossa: Leo Piitulainen puheenjohtajana, Uno Nokelainen sihteerinä sekä jäsenenä alkuvuodesta Kosti Lindgren ja loppuvuodesta Eino Yrjönen, Ahti Fredriksson, Paavo Friman, Veikko Pääkkönen, alkuvuodesta Keijo Vähätalo ja loppuvuodesta Juhani Hietanen, Jouko Salminen, Onni Andersson, Valde Malinen ja Viljo Järvinen.

Naisjaosta.

Vuosi 1963 on merkityksellinen SAK:n Naisjaoston toiminnassa. Silloin tuli kuluneeksi kaksikymmentäviisi vuotta naisjaoston perustamisesta. Tässä mielessä naisjaosto järjesti helmikuun 16 päivänä kahvitilaisuuden, johon oli kutsuttu kaikkien niiden järjestöjen edustajat, joitten kanssa SAK:n naisjaosto koko toimintakautensa ajan on ollut läheisessä yhteistyössä. Myöskin SAK:n puheenjohtajat ja toimihenkilöt kunnioittivat tilaisuutta. Eri ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot muistivat SAK:n Naisjaostoa sähköin ja kukin. Naisjaoston jäsenet sekä Naisjaoston ensimmäinen sihteeri Siiri Saarinen kävivät kunniakäynnillä Naisjaoston ensimmäisen puheenjohtajan Laura Härmän haudalla.

Koko kertomusvuosi on ollut vilkasta toiminnan aikaa ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen piirissä. Vuoden suureksi saavutukseksi muodostui toukokuun 4—5. päivinä Kiljavan ammattiyhdistysopistolla järjestetty koko maata käsittävä ammattiyhdistysnaisten konferenssi. Konferenssiin osallistui 112 ammattiyhdistysnaista ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostoista ja liittojen naisjaostoista. Konferenssin pohdittavina olivat naisjaostojen esitysten perusteella keskeisimmät tämän hetken työelämässä olevien naistyöntekijöitten ongelmat. Tällaisia kysymyksiä olivat mm.: naisten yötyö, keski-ikäisten naisten työhön sijoittaminen, naisten samapalkkaisuus, eläketurva, sairausvakuutus ja äitiysloma, 40-tuntinen työviikko, lasten päivähuoltolaitosten kehittäminen, ammattientarkastuslaki, ammattitaitilaki, kohtusyöpätutkimus, yksinäisten äitien ja yksinäisten verotuskysymys, Erittäin merkitykselliseksi muodostui konferenssin kannanmäärittely koululaitoksen uudistamiskysymyksessä.

Eri puolilla maata toimivat ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat kertomusvuoden aikana pitäneet kokouksiaan ja järjestäneet esitelmätilaisuuksia. Näitä tilaisuuksia on ollut seuraavilla jaostoilla: Hämeenlinna, Imatra, Joutseno, Lappeenranta, Kotka, Lohja, Mikkeli, Oulu, Jyväskylä, Varkaus, Kokkola, Vaasa, Turku, Rauma, Tampere, Harjavalta, Inkeroinen, Lahti, Helsinki, Kuopio, Pieksämäki, Riihimäki, Joensuu, Nokia, Forssa, Savonlinna ja Pori. Osanottajia näissä esitelmä- ja neuvottelutilaisuuksissa on ollut 783.

Jo edellisen vuoden aikana alullepantu askartelutoiminta on tuonut hyviä tuloksia. Askartelukursseja on ollut 36. Ne on pidetty ajalla 15. 2.—16. 12. Yli puolet näistä kursseista on ollut kaksi-iltaisia ja osanottajia oli yhteensä 602.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostot ovat pitäneet kertomusvuonna erilaisia juhlia. Äitienpäivä- ja pikkujoulujuhlissa on ollut yhteensä 490 henkeä.

Ammattiyhdistysväen retkeilypäiville osallistui Pohjolan Opistolla Haukiputaalla elokuun 24—25 päivinä 120 henkeä. Ammattiyhdistysnaisten retkeilypäiville elokuun 31 ja syyskuun 1 päivinä Kiljavan ammattiyhdistysopistolla osallistui 560 henkeä. Piirikunnallisia neuvottelupäiviä pidettiin Satakunnan alueella Harjavallassa marraskuun 24 päivänä. Kymenpiirin kesäpäivät järjestettiin Haminassa heinäkuun 27—28. päivinä.

Ammatillisten paikallisjärjestöjen naisjaostojen edustajien neuvottelupäivät järjestettiin Kiljavan ammattiyhdistysopistolla syyskuun 14—15. päivinä. Osanottajia oli yhteensä 52.

SAK:n Naisjaostoon ovat kuuluneet: puheenjohtajana Sylvi Katajainen, varapuheenjohtajana Rauha Ruohonen sekä jäseninä Greta Bäckman, Hilikka Käppi, Vieno Mustonen-Björkman, Rakel Matvejeff, Elli Mikkola, Sinikka

Tuominen, Kerttu Vainio ja Kirsti Vanhanen. Naisjaoston sihteerinä on ollut naissihtööri Helvi Raatikainen. Toimitsija Vieno Hämäläinen on kertomusvuoden ajan ohjannut naisjaostojen työskentelyä ja askartelutoimintaa.

Sihtööri Helvi Raatikainen osallistui VAKL:n Naisjaoston järjestämään ammattiyhdistysnaisten kansainväliseen konferenssiin Wienissä huhtikuun 28 ja toukokuun 3 päivinä, sekä kansainväliseen seminaariin Gmundissa toukokuun 6—16. päivinä.

Tiedotustoiminta

Entisen käytännön mukaisesti lähetettiin SAK:n toimistosta sanomalehdistölle, radiolle ja televisioille ajankohtaista uutismateriaalia. Sanomalehdistön edustajiin hoiti edelleen kosketusta tiedotussihteerii Erkki Ikäheimonen.

Kustannustoiminta

Palkkatyöläisen kehityksessä tapahtui huomattava muutos heti vuoden alusta lehden alkaessa ilmestyä kerran viikossa lukuunottamatta kesäkautta eli kesä-, heinä- ja elokuuta, jolloin lehti ilmestyi vanhan käytännön mukaisesti joka toinen viikko.

Kertomusvuoden aikana Palkkatyöläinen ilmestyi 41 kertaa. Sivumäärä numeron kohden oli keskimäärin 13. Lehti ilmestyi 8-sivuisena 7 kertaa, 12-sivuisena 20 kertaa, 16-sivuisena 13 kertaa ja 32-sivuisena kerran.

Ilmestymiskertoihin ja sivumääräänsä nähden Palkkatyöläinen oli edelleenkin halvin ammattiyhdistyslehti. Sen tilaushinta SAK:n jäsenliitoille oli 2:74 mk vuosikerralta.

Lehden päätoimittajana toimi Erkki Ikäheimonen ja Löntagaren-sivujen toimittajana Nils Nilsson.

Ruotsinkielisen jaoston toiminta

Pohjanmaan paikallisjärjestöt ovat järjestäneet säännöllistä iltakurssitoimintaa. Luentoja on pidetty kerran kuussa talvikuukausina ja luennoitsijoina ovat olleet SAK:n toimitsijat Olavi Saarinen, Nils Nilsson, Kauno Liukkonen ja Runar Gustafsson. Luentoaiheina ovat olleet ennen kaikkea työlainsäädäntöön kuuluvat kysymykset.

Tavanomainen pohjoismaainen kesäkoulu järjestettiin 18. kerran. Osanottajien lukumäärä nousi 23:een ja heitä oli kaikista pohjoismaista paitsi Islannista. Pohjoismaisten osanottajien määrä oli tällä kurssilla suurempi kuin koskaan ennen. Kurssi pidettiin Kiljavan Ammattiyhdistysopistossa 18—20. 7. 63. Marraskuussa oli viikon kestävä luottamusmieskurssi. Tämä jo useamman vuoden aikana järjestetty kurssi osoittautui hyödylliseksi ja osanottajamäärä oli ilahduttavan suuri. Kuten kurssin nimikin osoittaa, oli ohjelmaa erityisesti suunniteltu luottamusmiesten kouluttamista varten.

Ruotsinkielisen jaoston kokoonpano oli vuoden aikana: puheenjohtajana Olavi Saarinen ja sihteerinä Runar Gustafsson. Jäseninä oli rautatieläisten edustaja Ragnar Tuori, Paperiliiton edustaja Ahti Fredriksson, Metallityöväen Liitosta Runar Virtanen, Rakennusliitosta Carl Sundberg, Kunnallisten ja Sairaala-alojen liitosta Per Björklund. Sihteeristö kokoontui toimintavuoden aikana kaksi kertaa.

Jaoston toimitsija oli kertomusvuoden aikana matkoilla 122 päivää.

OPINTO- JA KOULUTUSTYÖ

Opinto- ja koulutustoiminta kohdistui kertomusvuoden aikana erityisesti luottamusmiesten, järjestöjen toimihenkilöiden, naisten ja nuorten ryhmiin. Aikaisemmin käytössä olleiden kurssimuotojen lisäksi, otettiin käyttöön myös joitakin uusia, mm. yhdessä TSL:n kanssa toimeenpantiin opinto-ohjaajien kurssi, järjestettiin ensimmäinen ammattiyhdistysliikkeen nuorisoseminaari ja osallistuttiin Wienissä pidettyyn kansainväliseen nuorisoleiriin.

Opintojaosto

SAK:n työvaliokunnan valitsemina ovat opintojaostoon kuuluneet seuraavat henkilöt: puheenjohtajana kouluneuvos Arvi Hautamäki, varapuheenjohtajana valistussihteeri Leo Piitulainen ja muina jäseninä maisteri Helvi Raatikainen, valistussihteeri Juhani Hietanen ja opintos sihteeri Uuno Nokelainen, joka on toiminut jaoston sihteerinä. Jaosto on hyväksynyt vuosittain laaditun koulutussuunnitelman, vahvistanut kurssien ohjelmat ja suorittanut osanot-tajien valinnan kurseille.

SAK:n kurssit ja koulutustilaisuudet

Vuoden aikana toimeenpantiin yhteensä 31 (27) keskuskurssia, joiden kokonaisosanottajamäärä oli 1965 henkilöä (1671). Näistä kursseista oli 7 (9) vähintään 4 viikkoa kestänyttä kansanopisto- tai kansankorkeakoulukurssia ja niiden osanottajamäärä oli yhteensä 155 (189).

SAK:n KOULUTUSTOIMINTA 1963

Kurssi	Aika	Osanottajia		
Vuosikurssit:				
Ammattiyhdistysopisto	—29. 4.	29		
Pohjolan Opisto	—24. 4.	30	59	(59)
Kesäkoulut				
I kesäkoulu	30. 6.—27. 7.	16		
II kesäkoulu	30. 6.—27. 7.	22		
III kesäkoulu	29. 7.—24. 8.	21		
Ruotsinkielinen kesäkoulu	8. 7.—20. 7.	21	80	(115)
Luottamusmieskurssi				
XV luottamusmieskurssi	24. 2.—23. 3.	19		
XVI luottamusmieskurssi	4. 11.—20. 11.	18		
Viranhaltijain LM-kurssi	22. 4.—27. 4.	8		
Naisten LM-kurssi	24. 6.—29. 6.	12		
Ruotsinkielinen LM-kurssi	4. 11.— 9. 11.	12		
LM-jatkokoulutuspäivät	2. 11.— 3. 11.	102	171	(168)

Muut kurssit

Nuorten hiihtokurssi	25.	2.— 2.	3.	46		
Ammattiyhdistysnuorten kurssi	23.	3.—24.	3.	38		
Järjestötehtävien kurssi	1.	4.— 6.	4.	16		
Ammattiyhdistysnuorten leiri	1.	7.— 8.	7.	204		
Kansainvälinen nuorisoleiri	9.	7.—19.	7.	106		
Järjestötehtävien kurssi	25.	8.—30.	8.	16		
Opinto-ohjaajakurssi	13.	10.—19.	10.	16	442	(184)

Muut koulutustilaisuudet

Toimihenkilöiden neuvottelupäivät ...	3.	1.— 4.	1.	72		
Toveriliiton nuorisoseminaari	23.	3.—24.	3.	83		
Pohjolan ay-nuorten seminaari	6.	4.— 7.	4.	42		
Ylioppilaiden ay-seminaari	6.	4.— 7.	4.	13		
Ay-liikkeen nuorisoseminaari	11.	4.—13.	4.	35		
Ammattiyhdistysnaisten konferenssi ...	4.	5.— 5.	5.	125		
Toimitsijaseminaari	27.	5.—28.	5.	42		
Pohjolan ay-väen luentopäivät	24.	8.—25.	8.	160		
Ay-naisten luento- ja retkeilypäivät ...	31.	8.— 1.	9.	520		
Toimihenkilöiden neuvottelupäivät ...	2.	9.— 5.	9.	46		
APJ:n naisjaostojen luentopäivät	14.	9.—15.	9.	52		
Kirjanpitäjien luentopäivät	9.	12.—10.	12.	23	1213	(1141)

Koulutustilaisuuksia yht. 31 (27) osanottajia 1965 (1671)

Alue- ja paikalliskurssit

Edellisten vuosien tapaan kiinnitettiin huomiota koulutustoiminnan alueen laajentamiseen alue- ja paikalliskurssien järjestämisen kautta. Tämän koulutustoiminnan toteuttaminen on tapahtunut SAK:n piiritoimitsijoiden ja paikallisjärjestöjen yhteistoiminnan avulla. Koulutustilaisuudet aiheittain ryhmiteltyinä ja niiden osanottajat käyvät selville seuraavasta asetelmasta:

Aihe	Kurssien lukumäärä	Osanottajamäärä
Ammattiyhdistystieto	25	1857
Naisten toiminta	55	1195
Luottamusmiestehtävät	28	525
Työlainsäädäntö	23	485
Järjestötehtävät	24	413
Nuorison toiminta	7	298
Yhteensä	159 (162)	4773 (3820)

Yhteenvedo SAK:n koulutustoiminnasta

Keskuskursseja	31	osanottajia 1965
Alue- ja paikalliskursseja	111: 159	4773
Yhteensä	190 (189)	6738 (5491)

Edellä luetteloidun koulutustoiminnan lisäksi on pidetty luentotilaisuuksia ammattikouluissa ammatillisten järjestöjen tehtävistä työpaikoilla. Näissä tilaisuuksissa on ollut 1900 ammattikoulunsa juuri päättävää ja työelämään

tulevaa nuorta. Myös koulutusluontoiset valistus- ja juhlatilaisuudet on jätetty em. lukujen ulkopuolelle, koska niitä ei ole järjestetty varsinaisesti koulutustarkoituksessa.

Opintokerhot ja kirjeopiskelu

Työväen Sivistysliitto on edelleen toiminut opintokerhojen ja kirjeopiskelun keskuksena, jonka toimesta kerhotoiminnan ja kirjeopiskelun ohjaus on tahtunut.

TSL:n tilaston mukaan muodostivat SAK:n ja sen jäsenliittojen opintokerhot suurimmat ryhmät järjestöjakautuman mukaisesti ryhmiteltynä TSL:n kirjeopistossa, joskin sekä kerhojen määrässä että niihin kuuluvien henkilöiden määrässä oli havaittavissa laskua edelliseen vuoteen verrattuna. TSL:n kerhorekisteriin oli ilmoittautunut SAK:n jäsenliittojen perusjärjestöjen ja ammatillisten paikallisjärjestöjen kerhoja yhteensä 196 (217) ja näiden yhteinen jäsenmäärä oli 1941 (2036) henkeä.

Opintokerhoista useimmat suorittivat kirjeopiston kursseja ja lisäksi monet yksityiset ammattiosastojen jäsenet opiskelivat kirjeopiston välityksellä. TSL:n tilaston mukaan oli kerhoissa tai yksityisesti kirjeopistossa opiskeleiden SAK:n kuuluvien järjestöjen jäsenten määrä yhteensä 4834 (4626) henkeä.

Useimmat ammattiliitot ovat suorittaneet jäsentensä kirjeopiskelun aiheuttamat kulut.

Ammattiyhdistysopisto

Ammattiyhdistysopisto on ollut edelleenkin keskeisin kurssi- ja koulutustoiminnan toteuttamispaikka.

Vuoden 1963 aikana toimeenpantiin opistossa kaikkiaan 99 (83) kurssia ja näiden yhteinen osanottajamäärä oli 3.903 (3.968) henkilöä. Lisäksi vieraili opistolla useita satoja retkeläisiä, joista ulkomaalaisten vierailijoiden osuus oli 214 henkilöä.

Opisto toimeenpani 7 kuukautta kestäneen vuosikurssin lisäksi 5 neljä viikkoa kestänyttä muuta kansankorkeakoulukurssia, joista 3 ns. kesäkouluja ja 2 luottamusmieskurssia. Muut opistossa toimeenpannut kurssit olivat SAK:n, ammattiliittojen ja muiden järjestöjen tai laitosten järjestämiä.

Ammattiyhdistysopiston johtokunnan kokoonpano on kertomusvuoden aikana ollut seuraava: puheenjohtajana ja opiston esimiehenä opintosihteeri Uno Nokelainen, varapuheenjohtajana puheenjohtaja Onni Närvänen ja muina varsinaisina jäseninä kouluneuvos Arvi Hautamäki, puheenjohtaja Onni Koski, palkkasihteeri Aapeli Lankinen, valistussihteeri Eugen Kaukolampi 26. 5.1963 asti ja siitä lähtien maisteri Helvi Raatikainen sekä itseoi-keutettuna opiston johtaja, maisteri Jaakko Oksanen. Varajäseninä ovat johtokuntaan kuuluneet toimitsija Vieno Björkman, valistussihteeri Valde Malinen, järjestösihteeri Leo Piitulainen, puheenjohtaja Jouko Salminen, puheenjohtaja Jaakko Viitasaari sekä maisteri Helvi Raatikainen 26. 5. 1963 saakka, josta lähtien sihteeri Antti Suhonen. Johtokunta on kokoontunut varajäsenineen.

Ammattiyhdistysopiston johtajana on toiminut maisteri Jaakko Oksanen, apulaisjohtajana maisteri Irja Sormunen sekä muina vakinaisina opettajina hum.kand. Pentti Aho, hum.kand. Anja Oksanen ja hallinto-opin yliopp. Joh. Savinainen.

Pohjolan Opistossa toimeenpantiin kertomusvuoden aikana opiston varsinaisen 7 kk kestävästä vuosikurssin lisäksi 30 (19) eri järjestöjen ja laitosten kurssia, joiden osanottajamäärä oli yhteensä 961 (696) henkilöä. Kurssin lisäksi opistolla järjestettiin kokouksia, joiden yhteinen osanottajamäärä oli 1013.

Pohjolan Opiston johtokunnan kokoonpano on ollut seuraava: puheenjohtajana ja opiston esimiehenä SAK:n puheenjohtaja Vihtori Rantanen, varapuheenjohtajana opintosihteeri Uuno Nokelainen ja muina jäseninä sihteeri Paavo Friman, puheenjohtaja Aarre Happonen, kouluneuvos Arvi Hautamäki, piiriasiamies Kalle Pirttijärvi, toiminnanjohtaja Väinö Ruusala ja itseoikeutettuna opiston johtaja, maisteri Pentti Jartti.

Pohjolan Opiston johtajana on toiminut maisteri Pentti Jartti, apulaisjohtajana maisteri Pirkko Mantere ja yhteiskunnallisten aineiden opettajana maisteri Reino Pienimäki.

Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset

1. Työehtosopimustoiminta

Yritykset keskitetyn työehtosopimusratkaisun aikaansaamiseksi vuodeksi 1963 kaatuivat jo vuoden 1962 lopulla tehtyihin yrityksiin, eivätkä liittojenkaan neuvottelut johtaneet tuloksiin ennen vuoden vaihdetta. Kaikilla aloilla ei ollut mahdollista päästä tyydyttäviin tuloksiin ilman sitkeiksi muodostuneita työtaistelulta, mikä osaltaan viivytti sopimusten solmimista. Viimeiset sopimukset tehtiinkin vasta kevään korvalla.

Toukokuun 26 päivänä pidetyn SAK:n valtuuston sääntömääräisen kokouksen antaman julkilausuman palkkapoliittikkaa käsittelevä osa kuului seuraavasti:

"Rauhanomainen kansainvälinen kehitys on luonut edellytykset voimakkaalle taloudelliselle nousulle. Niinpä meidänkin maassamme viimeksi kuluneiden vuosien aikana on vallinnut hyvä työllisyystilanne ja tuotanto on noussut uusiin ennätyslukemiin. Tuotannollista koneistoa käyttävä työntekijä ei ole kuitenkaan saanut taloudellisen asemansa parantamiseksi sitä osuutta, joka sille olisi tuottavuuden noususta oikeudenmukaisesti kuulunut.

Viime talven työehtosopimusneuvotteluille luonteenomaisesta liittokohtaisesta työehtosopimustoiminnasta saadut kokemukset olisi otettava huomioon ja pyrittävä yhtenäisemmän ja taloudellisesti vakaissa olosuhteissa pitempikännitteisen sopimuspolitiikan luomiseen. Sen vuoksi olisi SAK:n ja sen jäsenliittojen ja mahdollisesti myös ulkopuolella olevien ammatillisten järjestöjen pyrittävä riittävän aikaisessa vaiheessa aloitettavilla keskinäisillä neuvotteluilla löytämään yhtenäiset suuntaviivat ja menettelytavat palkkatyöntekijöitä hyödyttävän sopimuspolitiikan aikaansaamiseksi."

Valtuuston kokouksen velvoitusten mukaisesti ryhdyttiinkin SAK:n taholla valmistautumaan syksyn neuvottelukierrokseen. Ensimmäisen kosketuksen otti Suomen Työnantajain Keskusliittoon tapahtui syyskuun 6. päivänä. Alustavat neuvottelut käytiin yhteisen pohjan löytämiseksi keskusliittojen väliselle sopimukselle, jonka pohjalta liitot olisivat voineet uudistaa työehtosopimuksensa. Näissä neuvotteluissa pidettiin SAK:n taholla tärkeänä riittävän korvauksen saamista hintojen noususta sekä tuottavuuden kohoamisesta. Erikoista painoa pantiin myös indeksiturvan aikaansaamiselle, 40-tunnin työviikon toteuttamiselle, samapalkkaisuuden toisen vaiheen to-

teuttamiselle sekä työntekijäin irtisanomisturvan parantamiselle. Sopimuskauden pituus tuli myös esille jo alustavissa neuvotteluissa. Alustavat neuvottelut eivät kuitenkaan johtaneet sellaisiin tuloksiin, että niiden luomalle pohjalle olisi voitu ryhtyä rakentelemaan keskitettyä ratkaisua. SAK:n neuvottelijoiden esittämät vaatimukset toisaalla ja STK:n tarjoukset toisaalla olivat vielä tässä vaiheessa suhteettoman kaukana toisistaan. SAK:n työvaliokunta käsittelee kokouksessaan vallitsevaa tilannetta ja päätti kutsua liittojen puheenjohtajat ja vastaavat toimihenkilöt neuvottelukokoukseen keskustelemaan työehtosopimukseen liittyvistä kysymyksistä. Neuvottelukokous pidettiin lokakuun 11. p:nä ja osallistuivat siihen kaikkien SAK:n jäsenliittojen puheenjohtajat tai vastaavat toimihenkilöt. Työehtosopimuskysymyksiä käsiteltiin varsin perusteellisesti ja oltiin edelleen sillä kannalla, että pyrkimyksiä keskitetyn ratkaisun aikaansaamiseksi olisi edelleen jatkettava.

Jatkossa ei päästy aikaisempaa parempiin tuloksiin. Työnantajapuolen tarjoukset pysyivät edelleenkin niin alhaisina, että ne eivät voineet tyydyttää SAK:n neuvottelijoita. Koska pääasiasta, palkankorotusten suuruudesta, osapuolet eivät päässeet yhteisymmärrykseen, jäivät myös muut kysymykset auki. Kokouksessaan 19.10. totesi SAK:n työvaliokunta, että keskusliittojen väliset neuvottelut eivät olleet johtaneet tuloksiin ja suositteli kaikille jäsenliitoille työehtosopimusten irtisanomista toimintavapauksien säilyttämiseksi. Irtisanomiskehoituksen yhteydessä kiinnitti työvaliokunta liittojen huomiota keskusliittojen välisissä neuvotteluissa esillä olleisiin seikkoihin ja kehotti liittoja huomioimaan palkankorotusvaatimuksia esitettäessä elinkustannusten nousun ja työn tuottavuuden lisääntymisen. Kaikki liitot sanoivatkin irti työehto- ja palkkasopimuksensa sekä jatkoivat itsenäisesti neuvotteluja. Tätäkään tietä eivät yritykset johtaneet tuloksiin, mikä todettiin yhteisesti SAK:n työvaliokunnan kokouksessa joulukuun 14 p:nä ja työvaliokunta kehotti kaikkia liittoja päättämään neuvottelut silmälläpitäen sitä, että palkkojen korotukset tulisivat voimaan tulevan vuoden alusta lähtien.

Tässä vaiheessa näyttivät laajat työtaistelut väistämättömiltä välittömästi uuden vuoden puolella, sillä ainoa työehtosopimus, jonka voimassaoloaikaa oli jo syksyllä jatkettu, oli Maaseututyöväen Liiton metsätyöntekijöitä koskeva sopimus. Tällöin tarttui asioiden kulkuun Tasavallan presidentin kesällä työriitojen valtakunnansovittelijaksi nimittämä laamanni ja varatuomari Justus Ripatti. Joulukuun 20 päivänä jätti valtakunnansovittelija Ripatti kaikille työmarkkinakeskusjärjestöille kehoituksen neuvottelujen aloittamisesta keskitetyn työehtosopimusratkaisun aikaansaamiseksi. Kehoitusta saattoikin eri osapuolet jälleen neuvottelupöytien ääreen vieden tosin joulurauhan neuvotteluihin osallistuvilta, mutta luoden laajaa luottamusta siihen, että näiden neuvottelujen tuloksena voitaisiin päästä sopimukseen ja välttää uhkaamassa olevilta raskailta ja tuloksiltaan epävarmoilta työtaisteluilta. Neuvotteluja ei kuitenkaan ehditty saattaa päätökseen kertomusvuoden puolella, vaan siirtyi ratkaisun teko uudelle vuodelle.

2. SAK:n uudenvuoden tervehdys

MAAMME PALKKATYÖNTEKIJÖILLE

Kulunut vuosi oli eräissä suhteissa palkkatyöntekijäin kannalta edullinen. Työllisyystilanne säilyi lähes koko vuoden normaalina. Vuoden aikana myös sosiaalinen lainsäädäntö kehittyi myönteiseen suuntaan. Ammattiyhdistysliikkeen eräitä keskeisiä tavoitteita osaksi toteutettiin ja osaksi saatettiin

lainsäädäntötyön alaiseksi. Työeläkelait astuivat vuoden puolivälissä voimaan, eduskunta hyväksyi hallituksen esityksestä ILO:n samapalkkaisuussopimuksen ja hallitus saattoi sairausvakuutuslakiesityksen eduskunnan käsiteltäväksi.

Huolimatta myönteisestä kehityksestä on toisaalta kulunut vuosi merkinnyt palkkatyöntekijöille ja yleensä vähävaraiselle kansanosalle myös menetyksiä. Vaikkakin keskimääräisessä reaaliansiotasossa kaksivuotisten palkka- ja työehtosopimusten voimassaoloaikana on tapahtunut kohoamista, toisaalta kuitenkin hintataso on ollut nouseva ja siten aiheuttanut elinkustannuksissa tuntuvaa kohoamista. SAK:n toistuneista vaatimuksista huolimatta hintoja ja maksuja ei pystytty pitämään kurissa. Vuoden loppupuolella kuitenkin hintasulku saatettiin voimaan.

Palkka- ja työehtosopimusten uusimiseksi on käyty pitkällisiä neuvotteluja liittopohjalla sen jälkeen kun keskusliittotasolla alustavissa neuvotteluissa ei löytynyt yhteistä pohjaa. Vuoden vaihteeseen päästessä neuvottelut ovat vielä kesken, joten ratkaisu siirtyy alkavan vuoden puolelle.

Vaikkakin viime vuosina on saavutettu huomattavaa edistystä, monet tavoitteet ovat kuitenkin vielä saavuttamatta. Suunnitelmallista ja suhdanteita tasoittavaa talouspolitiikkaa, joka turvaisi tasaisen kehityksen ja samalla antaisi kansalaisille turvan taloudellisia takaiskuja vastaan, ei ole aikaansaatu.

Monen työläisperheen asema on sairauden, työkyvyttömyyden ja työttömyyden sattuessa turvaton. Työntekijä ei ole turvattu mielivaltaista irtisanomista vastaan, puhumattakaan jopa kokonaisten tuotantolaitosten sulkeamisen aiheuttamasta turvattomuudesta. Useissa väestökeskuksissa asuntotilanne on suorastaan sietämätön ja vuokrataso ylittää työmiehen maksukyvyn. Rikkaiden ja vähäväkisten taloudellisen aseman välinen ero on edelleen suuri ja on hyvien suhdanteiden aikana jopa kasvanut.

Järjestömme jäsenet! Alkavana vuotena työmme tulee vaatimaan jatkuvia ponnistuksia suurten kysymysten ratkaisemiseksi niin palkka-, talous- ja sosiaalipoliittisella saralla kuin valistus- ja järjestötyön piirissäkin. Näiden tavoitteiden läpivieminen vaatii koko työväenluokan ponnistuksia.

Tässä mielessä SAK on halunnut ojentaa käden kaikille työväenjärjestöille ja niiden jäsenille. Ovet ovat edelleen avoinna ammattiyhdistysliikkeen yhtenäistämiseksi, joka on viimekädessä riippuva jokaisesta yksityisestä jäsenestä.

Palkkatyöntekijäin ja koko ihmiskunnan kannalta katsoen tärkeintä on maailman rauhan säilyttäminen. Ammattiyhdistysliike on olemukseltaan rauhanliikettä. Tästä tietoisena juuri tällä hetkellä on tärkeätä korostaa rauhan säilymisen merkitystä maailmassa. Pienenä kansakuntana sen voimme parhaiten tehdä lujittaessamme maamme johdonmukaisesti noudattamaa puolueettomuuspolitiikkaa, joka merkitsee suhteiden ylläpitämistä ja kehittämistä kaikkiin kansakuntiin niin idässä kuin lännessä. Myönteisenä piirteenä on todettavissa lähentymistä kahden johtavan suurvallan välillä, joitten voimavarat riittävät maailman rauhan turvaamiseksi. Suomen Ay-liike toivoo hartaasti, että tämä yhteistyö kehittyisi ja vahvistuisi niin, että ihmiskunta voisi vapautua atomisodan pelosta ja siirtyä kylmän sodan vaiheesta kestäväen rauhan aikakauteen.

SAK:n työvaliokunta kiittää kaikkia jäsenjärjestöjä ja yksityisiä jäseniä menestyksellisestä työstä kuluneen vuoden aikana ja kutsuu kaikkia palkan-saajia maailmankatsomuksellisista eroista huolimatta järjestömme riveihin ponnistelemaan paremman huomisen puolesta.

3. Työllisyys

Vuoden alussa jatkui maailmanmarkkinoilla edellisen vuoden loppupuolella alkanut suhdanteitten heikkeneminen. Yksityisen investointien väheneminen ja tuotannon nousun hidastuminen kotimaassa vaikutti myös työllisyystilanteeseen epäedullisesti ja vaikka maailmanmarkkinatilanne vuoden kuluessa vakaantui ja kääntyi lievään nousuun ei se pystynyt vaikuttamaan tervehdyttävästi työllisyystilanteeseen.

Kertomusvuoden aikana pysyi työllisyysaste teollisuudessa lähimain aikaisemmalla tasolla. Eräillä aloilla tosin tehtiin lyhennettyjä työviikkoja ja työntekijöitä sanottiin jossakin määrin irti, mutta kokonaisuutena ottaen ei työttömyys teollisuudessa muodostunut kovin vaikeaksi. Toisin oli laita työllisyyden osalta rakennusallalla. Mitä pitemmälle vuosi kului sen vaikeammaksi tilanne muodostui.

Kolmea kesäkuukautta lukuunottamatta olivat työttömyyskortistot eräissä kunnissa avoinna koko vuoden. Kortistoon hyväksyttyjen lukumäärä pysyi kuitenkin alhaisena, mikä johtui ennen kaikkea siitä, että valtio ja kunnat pyrkivät työllisyyslain asettamia velvoituksia noudattaen suorittamaan investointiluonteiset työnsä pahimpana työttömyys kautena. Niinpä valtion ja kuntien töissä olikin kertomusvuoden aikana keskimäärin 6000 työntekijää (n. 7 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Työttömiksi joutuneet työttömyyskassojen jäsenet eivät hakeutuneet työttömyyskortistoihin, sillä kassojen jäsenet, joille työnvälityksen kautta ei voitu osoittaa heidän ammatitaitoaan vastaavaa työtä, nostivat työttömyyskassoista päiväavustuksensa ilmoittautumatta työttömyyskortistoon.

Avoimet työpaikat työnvälityksessä, rekisteröity työttömyys sekä työttömyyskassojen jäsenet ja työttömyyskorvauksen saajat kuukauden lopussa. (Sosiaalinen aikakauskirja 1—2 1964.)

Kuukausi	Avoimet työpaikat	Työttömät työnhakijat työnvälityksessä			
		Yhteensä	Työttömyyskassojen jäseniä	Niistä Työttömyyskortistoissa	
				Yhteensä	Työttömyyskorvauksen saajia
Tammikuu	3 632	22 820	10 331	479	257
Helmikuu	3 412	24 735	13 399	398	250
Maaliskuu	3 928	24 610	13 878	485	359
Huhtikuu	7 124	16 242	7 640	247	208
Toukokuu ¹⁾	10 162	10 570	2 906	65	39
Kesäkuu	6 716	9 710	3 121	—	—
Heinäkuu	6 360	12 246	5 673	—	—
Elokuu	7 858	11 415	3 527	—	—
Syyskuu	7 129	14 796	5 074	37	—
Lokakuu	5 298	20 867	7 592	353	—
Marraskuu	3 963	25 298	11 241	313	37
Joulukuu	3 307	29 538	18 754	272	100

*) Kortistoon hyväksyttyjen ja työttömyyskorvauksen saajien osalta 15. 5.

Kevätkaudella oli työttömiä työnvälityksessä eniten helmikuun lopussa (24 735). Avointen työpaikkojen lukumäärä oli tällöin alhaisimmillaan (3 412). Kortistoon hyväksyttyjä oli eniten maaliskuun lopussa (485). Tilanne parani kesän lähestyessä ja teoreettinen tasapaino työhakemusten ja avointen työpaikkojen välillä saavutettiin toukokuun lopussa, jolloin työnvälityksessä oli 10 570 työntöntä työnhakijaa ja avoimia työpaikkoja oli tarjolla 10 162. Työttömyyskortistot suljettiin kesäkuun alussa. Työttömyyskassojen jäseniä oli työnvälityksessä vähiten (2 906) toukokuun lopussa ja kevätkaudella eniten maaliskuun lopussa (13 878). Tilanne heikkeni syksyä ja talvea kohti mentäessä ja joulukuun lopussa oli työttömiä työnhakijoita työnvälityksessä 29 538, joista työttömyyskassojen jäseniä 18 754. Työttömyyskortistoihin oli samanaikaisesti hyväksytty 272 työntöntä, joista 100 sai työttömyyskorvauslain mukaista työttömyyskorvausta. Avoimia työpaikkoja 3 307. Työllisyystilanteen heikkeneminen näkyy selvästi vertaillaessa työnvälityksessä olevien työttömien ja avoimien työpaikkojen vuoden alun ja lopun meroita toisiinsa. Työttömiä työnhakijoita oli vuoden lopussa n. 30 % enemmän kuin vuoden alussa ja avoimia työpaikkoja n. 10 % vähemmän. Työttömyyskortistojen numerotiedot eivät joko kerro mitään vallinneesta tilanteesta tai antavat harhaanjohtavia tietoja tosiasiallisesta kehityksestä. Verrattuna edellisen vuoden numerotietoihin olivat kertomusvuoden numerot kortistoon hyväksyttyjen osalta tammikuussa puolta pienemmät ja joulukuussa vain yksi kolmannes edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna vaikka työttömyys oli kertomusvuonna huomattavasti vaikeampi.

Työttömyyskassojen merkitys työttömyyden aiheuttamien vaikeuksien lieventämisessä on kertomusvuoden aikana ollut varsin merkittävä. Niiden suhteellinen merkitys kuvastuu erittäin selvästi taulukkomme numerosarjoista. Esimerkkeinä niiden toiminnasta mainittakoon että Suomen Rakenustustyöläisten työttömyyskassa maksoi vuoden 1963 aikana työttömyysavustusta 20 755 jäsenelleen 754 015 päivältä 5.363.221.— markkaa ja Muurarien työttömyyskassa 2 890 jäsenelleen 131 102 päivältä 949.981 markkaa.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle annetussa työllisyystilanteen kehitystä koskevassa lausunnossaan SAK esitti seuraavaa:

"Viime vuonna sekä aikaisempina vuosina esitetyissä työllisyystilannetta koskevissa lausunnoissaan keskusjärjestömme on kiinnittänyt huomiota eräisiin sellaisiin työllisyyspolitiikan näkökohtiin, jotka eivät vielä ole menettäneet ajankohtaisuuttaan vaan päinvastoin tulleet entistäkin tärkeämmiksi.

Niinpä keskusjärjestömme viime vuonna tähdensi, että siihen saakka, kunnes kaikki suuret ikäluokat ovat sijoittuneet työmarkkinoille, elvyttävää talouspolitiikkaa olisi kaikin käytettävissä olevin keinoin jatkettava, "jopa oikeaoppisuuden saneleman tasapainopisteen yläpuolellekin". Kun on ilmeistä, että työllisyystilanne erikoisesti rakennusalalla, mutta myös erällä teollisuuden aloilla on heikkenemässä, on tarpeellista ja työllisyyslain mukaista, että Suomen Pankin myötävaikutuksella on noudatettava sellaista rahapolitiikkaa, joka on omiaan tukemaan erityisesti asuntorakennustoimintaa, jonka edellyttämä valuutankäyttö on varsin pieni. Ilmeistä on myös, että kaikki valtiontaloudellisista syistä suoritettujen hintojen korotukset ovat omiaan heikentämään työllisyystilannetta, kotimaista kysyntää vähentämällä ja kansainvälistä kilpailukykyä heikentämällä.

Myös ns. Efa-sopimuksen mukaisten tullialennusten työllisyyspoliittiset seuraukset ovat tulleet yhä ajankohtaisemmiksi. Tullien alennusaste on nyt saavuttanut 50%:n tason, lähitulevaisuudessa tapahtuu mahdollisesti uusia alennuksia, ja ensi vuoden lopussa poistetaan sopimuksen mukaisesti ne erikoissopimukset, jotka ovat antaneet "hengähdysaikaa" huomattaville teolli-

suuden aloille. On näin ollen entistä tärkeämpää, että ryhdytään kiireellisesti valmistautumaan niihin työvoiman rakennemuutoksiin, jotka epäilemättä tulevat olemaan kauppapoliittisen kehityksen seurauksena. Tässä yhteydessä keskusjärjestömme on kiinnittänyt huomiota työmarkkinapolitiikan tehostamisen välttämättömyyteen. "Muuttoavustuksilla, ns. aloittamisavustuksilla ja ylimenokauden perheavustuksilla uudella paikkakunnalla, yhdessä työnvälitystoiminnan ja uuden ammatin opettamistoiminnan kanssa" olisi työvoiman liikkuvuutta ja mukautumista uuteen tuotantotilanteeseen edistettävä.

Edelleen keskusjärjestömme on jatkuvasti kiinnittänyt huomiota keskiikään ehtineen mies- ja naistyövoiman asemaan. Uusien tuotantomenetelmien käytäntöön ottamisen yhteydessä suoritettut työvoiman nuorentamistoimenpiteet sekä pyrkimykset vähentää työvoimaa ovat saattaneet tämän työvoiman vaikeaan ja epävarmaan asemaan. Kutoma- ja vaatetusteollisuuden aloilla vallitseva heikko työllisyystilanne, joka uhkaa jatkuvasti heikentyä, antaa tähän liittyvistä ongelmista selvän kuvan.

Tilannetta kokonaisuudessaan tarkastellen on ilmeistä, että työntekijäin irtisanomisturvaa on lisättävä. Keskusjärjestömme viittaa tässä yhteydessä Kansainvälisen Työkonferenssin tänä vuonna hyväksymään irtisanomisturvaa koskevaan suositukseen ja edellyttää, että valtiovalta omalta osaltaan myötävaikuttaa tällaisen turvan aikaansaamiseen mainitun suosituksen edellyttämällä tavalla. On tietenkin vaadittava, että valtiovalta itse, työnantajan ominaisuudessa, noudattaa mainittua suositusta, jonka hyväksymisen puolesta Suomen hallituksen edustajat äänestivät mainitussa konferenssissa. Milloin jossakin tapauksessa valtion omistama yritys ryhtyy tuotannollisiin järjestelyihin, joihin liittyy työvoiman irtisanomista, on näin ollen uusia, saman tai vastaavan ammatin työtilaisuuksia ajoissa järjestettävä koko irtotettavalle työvoimalle. Keskusjärjestömme kiinnittää tässä yhteydessä huomiota mm. Valmet Oy:n Pansion telakkaa koskeviin järjestelyihin.

Keskusjärjestömme ja sen jäsenjärjestöjen piirissä on levottomuudella kiinnitetty huomiota valtiovallan taholla esiintyviin pyrkimyksiin vähentää eri työvirastojen ja hallinnonhaarojen työmäärärahoja, valtiovallan uusista investoinneista puhumattakaan. Keskusliittomme edellyttää, että määrärahat omien hallinnonhaarojen kunnossapito-, uusimis- ja kehittämistöiden jatkamiseksi ainakin normaalissa mittakaavassa sekä työllisyystilanteen niin vaatiessa täydentää ko. määrärahat.

Kun viime aikoina on esiintynyt merkkejä siitä, ettei puunjalostusteollisuutemme voisi käyttää hyväksensä vientimarkkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia raaka-ainepuutteen johdosta, keskusjärjestömme esittää, että valtiovalta kiireellisesti ryhtyy toimenpiteisiin metsäkauppojen jouduttamiseksi ehkä asettamalla välityselimen, joka käsittelee raakapuun hintoihin liittyviä ongelmia. On suorastaan tyrmistyttävää, että maallemme elintärkeä vientituotanto kärsii metsähintakeinittelusta raakapuun myyjien ja ostajien taholla.

Maamme työllisyyspolitiikka valuuttavarannon ja sen yhteydessä rahamarkkinain kehitys on tullut yhä keskeisemmäksi. Kun valuuttavarannon ja rahamarkkinain kehitys ratkaisevalta osalta riippuu multilateraalisesta kaupastamme, bilateraalisien kaupan edellyttäessä tasapainoittamista, on ilmeistä, että tuonnin lisäys bilateraalisista maista on omiaan säästämään multilateraalisia valuuttoja ja sitä tietä vahvistamaan valuuttavarantoa ja helpottamaan rahamarkkinoita. Keskusjärjestömme käsityksen mukaan tuonti bilateraalisien kaupan puitteissa on edelleen liian rajoittunutta ja yksipuolista. Kun tuontipainetta ja kauppataseen suuria alijäämiä on syntynyt

nimenomaan investointitavarain voimakkaasti paisuneen tuonnin ansiosta, olisi tutkittava kaikki mahdollisuudet erityisesti investointitavaratuonnin lisäämiseksi bilateraalisien kaupan puitteissa.

Jäsenjärjestöiltä saadut sekä muut tiedot osoittavat, että työllisyystilanteen huomattava huonontuminen erikoisesti rakennustoiminnan alalla on tulevan talven aikana odotettavissa. Keskusjärjestömme näin ollen edellyttää, että edellä esitettyjen toimenpiteiden lisäksi valtiovalta myöntää tarpeelliset määrärahat työllisyyden turvaamiseksi sekä muutenkin ryhtyy kaikkiin työllisyyslain edellyttämiin yleisiin talouspoliittisiin sekä työllisyyspoliittisiin toimenpiteisiin."

4. Työriidat

Sosiaalisen tutkimustoimiston laatiman tilaston mukaan menetettiin kertomusvuonna sattuneissa 66 työnseisauksessa 1 380 000 työpäivää. Työnseisaukset koskivat 821 työnantajaa ja osallistui niihin n. 105 000 työntekijää. Työtaisteluihin osallistuneiden työntekijöiden lukumäärä oli korkeimmillaan helmikuussa, menetettyjä työpäiviä kertyi eniten maaliskuussa. Merkittävimmät työtaistelut olivat tammikuussa alkanut rakennustyöläisten lakko Helsingissä ja lähiympäristössä, virkamieslakko maaliskuussa, Helsingin kaupungin liikennelakko ja Crichton-Vulcanin työsulku Turussa. Viimemainittu, työnantajan aloittama työtaistelu oli pisin, kestäen 64 päivää.

5. SAK:n vappujulistus

Työväestön perinteellisenä juhlapäivänä, vappuna, tervehtii Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) ammatillisesti järjestäytyneitä työntekijöitä ja kaikkia palkansaajia.

Tänä vappuna on erityistä syytä korostaa maailman rauhan turvaamisen välttämättömyyttä, sillä kilpavarustelun lisääntyessä ristiriidat kansakuntien välillä ovat kiristyneet äärimmilleen. Hälyyttäviä merkkejä tästä oli havaittavissa viime vuoden aikana. SAK, joka omaa ystävälliset suhteet niin idän kuin lännenkin vastaaviin veljesjärjestöihin, pyrkii omalta osaltaan edistämään maamme omaksumaa puolueettomuuslinjaa. Lujittamalla keskinäistä kanssakäymistä ja lisäämällä vuorovaikutusta eri voimaryhmitymien välillä voidaan parhaiten toimia rauhan hyväksi. Tässä työssä tarvitaan kuitenkin entistä enemmän ponnistuksia ja aktiivisuutta. Jokainen yksilö voi edesauttaa kehitystä omalta kohdaltaan.

Maailmassa vallitsee vielä paljon nälkää ja kurjuutta. Miljoonia ihmisiä elää suoranaisessa hädässä. Tämän poistaminen on jokaisen kansakunnan kunnia-asia. Se voi tapahtua YK:n ihmisoikeuksien julistuksen hengessä, ja tässä toiminnassa suomalainen ammattiyhdistysliike haluaa olla mukana.

Omassa maassamme palkansaajien kannalta katsoen kehitys ei ole ollut aivan suotuisa. Palkka- ja työehtosopimusneuvottelut venyivät pitkiksi ja tulokset vastaavat vain osittain niitä vaatimuksia, joita ammattiyhdistysliike sopimuskieltojen aikana asetti. Myöskään työtaisteluilta, jopa varsin raskailtakin, ei voitu välttää.

Työehto- ja palkkasopimusten tultua pääosiltaan solmituiksi on, kuten aikaisempina vuosinakin, havaittavissa merkkejä siitä, että toista tietä pyritään mitätöimään saavutetut tulokset. Tätä kehitystä ammattiyhdistysliike ei voi hyväksyä. SAK:n työvaliokunta onkin vakavassa mielessä esittänyt vastalauseen hintojen korotusten ja liikevaihtoverolain uudistuksen suhteen. Nyt on entistä päättäväisemmin palkankorotusten mitätöimiseen tähtäävät pyrkimykset torjuttava samoin kuin sosiaalisen kehityksen jarrutusilmiöille on asetettava sulku.

Solmitut työehtosopimukset ovat voimassa kuluvan vuoden loppuun asti. Kuitenkin jo nyt on valmistauduttava uusiin palkkaneuvotteluihin. Niihin valmistauduttaessa on vuosien varrella saadut kokemukset otettava huomioon ja pyrittävä keskitetyn työehtosopimus- ja palkkapolitiikan avulla pääsemään entistä parempiin tuloksiin. Tämä edellyttää kuitenkin voimakasta ammattiyhdistysliikettä ja sen jäsenistön tiivistä yhteistyötä.

Palkansaajat!

Kutsumme kaikkia palkansaajia järjestömme piiriin toimimaan laajemman sosiaaliturvan ja korkeamman elintason saavuttamiseksi. Työssä valoisamman tulevaisuuden puolesta tarvitaan jokaista palkansaajaa. Vain kaikkien palkansaajien yhtenäinen ja voimakas ammattiyhdistysliike voi parhaiten edistää tavoitteiden saavuttamista.

6. Hintapoliittiset toimenpiteet

Huolimatta edellisen vuoden marraskuussa vahvistetusta hintasulusta, jolla varsin laajan välttämättömyystarvikevalikoiman hinnankorotukset saatiin estetyksi rahanuudistuksen yhteydessä, tapahtui hintarintamalla jatkuvaa liikehtimistä, joka näkyi myöskin elinkustannusindeksin kohoamisena. Eniten tähän vaikutti helmikuussa tapahtunut maataloustulolakiin perustuva maataloustuotteiden hintojen tarkistus, jonka vaikutus elinkustannusindeksissä näkyi kokonaisuudessaan vasta huhtikuussa.

Elinkustannusindeksi (lokakuu1951 + 100) osoitti joulukuussa 1962 pistelukua 150. Vuonna 1963 olivat pisteluvut kuukausittain seuraavat:

Tammikuu	150	Toukokuu	153	Syyskuu	156
Helmikuu	151	Kesäkuu	153	Lokakuu	158
Maaliskuu	151	Heinäkuu	153	Marraskuu	158
Huhtikuu	153	Elokuu	154	Joulukuu	158

Tapahtuneen ja odotettavissa olevan, palkkatyöntekijäin kannalta epäedullisen kehityksen johdosta piti SAK:n työvaliokunta tarpeellisena kiinnittää valtiovallan huomiota hintatason vakaana pitämisen tarpeellisuuteen, suunniteltuun liikevaihtoverolain uudistukseen ja valtion talouden saneeraus suunnitelmiin. Huhtikuun 6 päivänä kävi SAK:n työvaliokunnan lähetystö jättämässä pääministeri Ahti Karjalaiselle valtioneuvostolle osoitetun seuraavansisältöisen kirjelmän:

"Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. on viime vuosien aikana määrätietoisesti pyrkinyt säilyttämään työrauhan ja siten vaikuttamaan tuotannon lisäämiseen. Syksyllä 1960 keskusliittomme ja Suomen Työnantajain Keskusliiton yhteisesti antaman runkosopimuksen puitteissa solmitut työehtosopimukset turvasivatkin kahdeksi vuodeksi miltei täydellisen työrauhan työmarkkinoillamme.

Vuonna 1962 tapahtunut hintatason riistäytyminen, joka mm. johti elinkustannusindeksin nousuun lähes 6%:lla horjutti kuitenkin työntekijäin luottamusta työehtosopimusten antamaan toimeentuloturvaan ja vaikeutti ratkaisevasti tilannetta uusista työehtosopimuksista neuvoteltaessa viime vuoden lopussa.

Kun vaikeuksista huolimatta sopimukset miltei kaikkien keskusliittoomme kuuluvien järjestöjen sopimuskentällä on voitu ilman työtaisteluja solmia, katsomme aiheelliseksi esittää käsityksemme niistä valtiovallan jo suorittamista sekä suunnittelemista toimenpiteistä, jotka uhkaavat vaarantaa työehtosopimusten solmimiselle tarkoitettua työrauhan säilymistä.

Elintarvikkeiden hintoja korotettiin jo maaliskuun alussa maatalouden hintalain sellaisen tulkinnan perusteella, joka käsityksemme mukaan on varsin kyseenalainen. Sama koskee maataloustuotekaupan ja jakelun kustannusten peittämistä maatalouden hintalakiin vetoamalla, sillä maataloustuottajille lain mukaan kuuluva kompensatio oli jo vuoden 1962 syksyllä annettu. Keskusliittomme mielestä maataloustulolakiin olisi tehtävä sellainen muutos, että maataloustuottajille annettava tuki on riippumaton kaupallisten järjestöjen eduista.

Erittäin arveluttava on hallituksen esittämä liikevaihtoverolain muutos, joka toteutettuna merkitsee ei vain hintatason yleistä nousua vaan myös verotuspaineen siirtymistä yhä enemmän vähävaraisten kuluttajien kannettavaksi, vaikka jo nykyinen välillinen verotus maassamme on kansainvälisten tilastojen mukaan korkeimpia maailmassa. Liikevaihtoveron poistaminen välttämättömyystavaroiden kohdalla tapahtui aikanaan korvauksena niistä palkkojen korotuksista, joihin työntekijöillä vakauttamissopimuksen mukaan olisi ollut oikeus. Liikevaihtoveron palauttaminen näille tuotteille näinollen merkitsisi reaali-palkkojen alennusta valtiovallan toimenpitein.

Edellä mainitun laatuiset toimenpiteet aiheuttavat myös hinta- ja kustannustasoa yleisesti nostavia kerrannaisvaikutuksia. Mm. ensi syyskuun alusta suoritettava maatalouden hintaratkaisu tulee vaatimaan suurempia korotuksia maatalouden tuotantokustannusten korvaamiseksi kuin muuten olisi asianlaita ilman, että tämä sinänsä merkitsee maanviljelijäin tulojen nousua. Kun muutakin hintatason nousupyrkimystä on ilmaantunut, viittaa tämä siihen, että sopimusten mukaiset palkkojen korotukset tulisivat jo syyskuuhun mennessä kahden maatalousratkaisun, liikevaihtoveron ehdotetun muutoksen sekä näiden kerrannaisvaikutusten johdosta mitätöidyksi.

Aikaisemmat yritykset "saneerata" valtiontaloutta kulutushintatasoa korrottavilla toimenpiteillä ovat johtaneet umpikujaan sekä osoittautuneet raharainepoliittisesti onnettomiksi. Niinpä tällainen talouspolitiikka, yhdessä kansainvälisen suhdannetasaantumun kanssa, johti vuosina 1956—1958 kansantaloudellisen kasvun melkein täydelliseen pysähtymiseen kolmeksi vuodeksi, elinkustannusindeksin nousuun n. 30 %:lla, markan devalvointiin 39 %:lla ja n. 150.000 työntekijän työttömyyteen.

Kun keskusliittomme viime vuonna päätti suhtautua lojaalisesti silloin muodostettuun hallitukseen, tapahtui se nimenomaan sillä edellytyksellä, ettei aikaisempi tuhoisaksi osoittautunut talouspolitiikka toistuisi. Siinä mielessä laadittiin hallitusohjelmaan liittyvä pöytäkirja, jossa mm. lausuttiin, että "hallitus pyrkii luomaan edellytyksiä rahanarvon säilyttämiseksi vakaana. Tässä tarkoituksessa hallitus pyrkii toteuttamaan liikevaihtoverolain uudistuksen ja maataloustulolain mukaisen hintaratkaisun siten, ettei aiheuteta välttämättömyystarvikkeiden hintojen nousua, sekä pitämään valtiontaloudellisissa ratkaisuissa silmällä hintatason vakaana säilyttämistä". Samassa pöytäkirjassa lausuttiin, että "hallitus ryhtyy toimenpiteisiin valtiontalouden tasapainoon saattamiseksi vähentämättä sosiaaliturvaa sekä veroja ja maksuja korottamatta". Mikäli tämä osoittautuisi kertyvien tulojen ja lainamahdollisuuksien puitteissa muuten mahdottomaksi, lausuttiin pöytäkirjassa että "hallitus pyrkii toimimaan yhteisymmärryksessä Suomen Pankin kanssa siinä mielessä, että voidaan harjoittaa täystyöllisyyden takaavaa tuotantopolitiikkaa".

Viime aikoina esitetyt "saneerauskaavailut" ovat kuitenkin ristiriidassa em. hallituspöytäkirjan kohtien, itse hallitussopimuksen yleislinjan, sekä työllisyyslain kanssa, ja muistuttavat läheisesti takavuosien onnettomia "saneerausohjelmia". Keskusliittomme ei voi hyväksyä talouspolitiikkaa, joka tähtää "saneeraukseen" kireän raha- ja finanssipolitiikan sekä siihen liitty-

vien hintojen korotusten tietä ja joka täten on omiaan nopeasti aiheuttamaan entistä laajempaa työttömyyttä.

Vaikkakin keskusliittomme on selvästi osoittanut halunsa myötävaikuttaa työrauhan säilymiseen ja tasaiseen kehitykseen, tämä pyrkimys käy mahdolliseksi, jos työehtosopimusten antama turva mitätöidään hintapoliittisilla toimenpiteillä. Mikäli valtiovalta edelleen antaa arvoa rauhalliselle työmarkkinapolitiikalle, keskusliittomme edellyttää:

että valtiovalta muuttaa liikevaihtoveroesityksensä siten, että välttämättömät kulutustarvikkeet jäävät edelleen liikevaihtoverotuksen ulkopuolelle,

että valtiovalta sitoutuu ylläpitämään tehokasta hintasulkua, että hallitus talous- ja finanssipoliittisilla toimenpiteillään yhteisymmärryksessä Suomen Pankin kanssa turvaa työllisyyssain edellyttämän työllisyyden,

että maatalouden hintapolitiikka kohdistetaan välittömän tuen antamiseen tuottajille kuluttajahintoja korottamatta,

että hallitussopimuksessa mainittua sosiaalipoliittista kehitystä ei hidas-
tuteta valtiontaloudellisista syistä.

SAK:n esitykset eivät kaikilta osiltaan johtaneet toivottuun tulokseen. Liikevaihtoverolain uudistaminen kuitenkin siirtyi ja hintasulkua jatkettiin, mutta paine hintojen korottamiseksi jatkui. Hintakysymysten merkeissä kutsuttiin SAK:n toimesta palkansaajia edustavat keskusjärjestöt yhteiseen neuvottelutilaisuuteen 22. 5. Neuvottelutilaisuuteen osallistuivat SAK:n lisäksi AKAVAn ja TVKn edustajat ja kokouksessa päätettiin yhteisesiintymisestä valtiovaltaan päin tarkoituksella hintojen ja maksujen korotusten ehkäiseminen.

SAK:n valtuuston toukokuun 26 päivänä pidetty sääntömääräinen kokous käsiteli erittäin perusteellisesti myös valtiontalouden tasapainoittamista ja hintapoliittisia kysymyksiä. Valtuuston kokouksen antamassa julkilausumassa esitettiin, että valtiontaloutta tasapainoitettaessa olisi hintatasoa korottavista toimenpiteistä pidättäydyttävä ja pyrittävä asia ratkaisemaan lainoituksella ja suuriin omaisuuksiin kohdistuvalla verotuksella. Julkilausuman tätä asiaa koskeva osa kuului seuraavasti:

"Vuoden vaihteessa käytyjen sopimusneuvottelujen aikana pyrittiin pääsemään tulokseen, jolla taattaisiin palkkatyöntekijöille korvaus edellisen vuoden aikana tapahtuneista elinkustannusten nousuista sekä kohtuullinen osuus tuottavuuden lisääntymisestä. Viime aikoina havaittavissa ollut jatkuva korotuspaine hintarintamalla sekä valtiovalan suunnitelmat liikevaihtoverolain uudistamiseksi sekä pakkolainan perimiseksi pienipalkkaisilta veronmaksajilta ovat osoittaneet, että tehdyt sopimusratkaisut eivät voi taata suunniteltua reaaliainsion nousua palkkatyöntekijöille.

Mikäli taloudelliset uhraukset kuitenkin osoittautuvat tarpeellisiksi on vaadittava, että nämä uhraukset kantavat ne piirit, jotka hyvien vuosien aikana ovat jatkuvasti kartuttaneet omaisuuttaan.

Omaisuuksien kohdistuva verotus tai lainajärjestelmä, joitten vaikutukset eivät ole inflatorisia olisi ensi tilassa käytettävä taloudellisen tasapainon palauttamiseen. Missään tapauksessa hintatasoa korottavat toimenpiteet, sellaiset kuin esitetty liikevaihtovero, valmisteverojen korottaminen tai subventioiden vähentäminen eivät saa tulla kysymykseen ajankohtana, jolloin hintapaine on muutoinkin voimakas. Koska miljoonia välillisiä ja välittömiä verotuloja käytetään maataloustuotteiden markkinoinnissa, on vaadittava, että myöskin maatalous osallistuu markkinoinnissa menojen peittämiseen.

Erityisesti valtuusto korostaa Suomen Pankin ohjesäännön mukaista velvollisuutta turvata normaalian taloudellisen toiminnan vaatima maksuvälinehuolto sekä rahanarvo. Mikäli keskuspankki liian kireällä rahapolitiikalla pakottaa valtion hintojen ja maksujen korotuksiin se toimii kaikkialla hyväksyttyjen suhdanne- ja työllisyyspoliittisten periaatteiden vastaisesti.

Edellä esitetyn vuoksi olisi palkkatyöntekijäin entistä määrätietoisemmin koottava voimansa yhteen ja tehtävä kaikki voitava suunnittelujen ja odotettavissa olevien elinkustannusten korotusten ehkäisemiseksi. Tässä mielessä valtuusto tervehtii tyydytyksellä maamme ammatillisten keskusjärjestöjen välillä äskettäin aikaansaattua yhteistyötä toivoen, että nämä yhteiset ponnistelut tuottaisivat toivotun tuloksen kaikille maamme palkansaajille."

Kesäkuun 14 päivänä käsiteli SAK:n työvaliokunta poliittisten ryhmien esittämiä valtiontalouden tasapainoittamissuunnitelmia ja saattoi SAK:n puheenjohtajan välityksellä pääministeri Ahti Karjalaiselle seuraavan ilmoituksen:

"Käsiteltyään hallituksessa edustettuina olevien poliittisten ryhmien esittämiä valtiontalouden tasapainoittamisehdotuksia SAK:n työvaliokunta toteaa, että ehdotukset toteutettuina johtaisivat sekä kulutustarvikkeiden hintojen että verojen ja muiden maksujen kohoamiseen siinä määrin, että ne ratkaisevasti vaikuttaisivat palkkatyöntekijäin toimeentulomahdollisuuksia heikentävästi. Tällöin vuoden alkupuolella työehtosopimuksilla sovitut palkkojen korotukset menettäisivät merkityksensä.

Hallituksessa valmisteltujen valtiontalouden tasapainoittamissuunnitelmien tultua julkisuuteen on valtioneuvoston tietoon saatettu SAK:n käsityksenä, että se ei voi hyväksyä niitä. Työvaliokunta ilmoittaa vastustavansa edelleenkin jyrkästi kulutushintoja korottavia toimenpiteitä, sillä ne johtavat väistämättömästi myös rahanarvon heikentymiseen. Mikäli kuitenkin elinkustannuksia korottavia suunnitelmia pyritään toteuttamaan palkkatyöntekijäin saamatta välittömästi elinkustannusten nousua vastaavaa palkkojen korotusta, SAK:n työvaliokunta katsoo, ettei SAK:n piiristä valtioneuvoston jäseniksi nimitetyillä henkilöillä ole edellytyksiä enää toimia valtioneuvoston jäsenenä."

Elinkustannusindeksi pysyi heinäkuuhun asti pisteluvussa 153, johon se nousi huhtikuussa. Heinäkuussa tapahtui jälleen yhden pisteen nousu, mutta vasta syyskuussa, jolloin tuntui 30. 8. tehdyn maataloustulopäätöksen vaikutus, nousi elinkustannusindeksi pistelukuun 156, mikä merkitsi elinkustannusten kallistumista 4%:lla vuoden alusta lähtien. Lisää oli odotettavissa. Hallituksen hajoamiseen johtaneen maataloustulopäätöksen jälkeen alkoi hintakaruselli jälleen pyöriä täydellä vauhdilla.

Sosiaaliministeriössä, missä hallituksen kaatumiseen asti oli noudatettu varsin pidättyvää hintapolitiikkaa, aloitettiin välittömästi vapauttaa hintoja sekä maksuja Jiinnan vahvistuksen alaisuudesta ja ryhdyttiin näin murentamaan 9 kuukautta voimassa ollutta hintasulkua. Seuraukset alkoivat varsin pian näkyä ja lokakuussa saavutti elinkustannusindeksi pisteluvun 158. Elinkustannusten nousu oli ollut erittäin nopeata ja pahempaa oli syytä pelätä, sillä liikevaihtoverolakia ei ollut vielä säädetty. Ammattiyhdistysliikkeen piirissä tunnettiin aiheellista huolestumista tulevasta kehityksestä. Liikevaihtoverolain säätämistä oli onnistuttu siirtämään, mutta sen sisältöä ja merkitystä tulonsiirtoinstrumenttinä palkansaajilta parempiosaisille ei oltu kyetty järkyttämään. SAK:n käsityksen mukaan liittyi liikevaihtoverolain uudistamiseen paitsi tulonsiirto tuottaja- ja välittäjäportaan hyväksi palkansaajan kustannuksella, myöskin aivan ilmeinen perustuslain

loukkaus. Huolestuneena tämänkaltaisesta piittaamattomuudesta kansakunnan perusarvoja kohtaan jätti SAK marraskuun 25 päivänä valtioneuvostolle, eduskunnan puhemiehelle ja eduskuntaryhmien puheenjohtajille sekä tiedoksi oikeuskanslerille ja eduskunnan oikeusasiamiehelle liikevaihtoverolain uudistamista koskevan kirjelmän. Kirjelmän sisältö on seuraava:

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. on useissa yhteyksissä saattanut kantansa käsittelyn alaisena olevan liikevaihtoverouudistuksen hintapolitiittisista vaikutuksista hallituksen ja eduskunnan tietoon eikä enää katso aiheelliseksi yksityiskohtaisemmin toistaa asiaan liittyviä näitä näkökohtiaan. Keskusliittomme rajoittuu tässä yhteydessä esittämään käsityksensä muista liikevaihtoveron voimaansaattamisen vuoden 1964 alusta yleisenä 10 % verona mukanaan tuomista suorastaan tuhoisista seuraamuksista.

Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK) r.y. katsoo velvollisuudekseen saattaa valtiovallan ja eduskunnan tietoon huolestumisensa lain säätämistavan johdosta. Käsityksemme mukaan kysymyksessä on sekä laajuudeltaan, seurauksiltaan että luonteeltaan niin mullistava verolainsäädännön muutos, että sen toteuttaminen yksinkertaisen enemmistön avulla merkitsee perustuslaissa kansalaisille luodun turvan siirtämistä enemmän tai vähemmän tilapäisen enemmistön määrättäväksi. Jos nyt käsittelyn alaisena oleva verolainsäädännön uudistus toteutetaan yksinkertaisella enemmistöllä, jota menettelyä on ehkä suunniteltu seuraavina vuosina jatkaa, perustuslain edellyttämä määräenemmistö verolakien säätämisessä tulee täysin merkityksettömäksi. Tässä yhteydessä keskusliittomme haluaa viitata mm. seuraaviin näkökohtiin:

1. Tähän asti verovapaina olleisiin välttämättömyystavaroihin kohdistuisi uuden lain mukaan n. 300 miljoonan markan määräinen verotus, samalla kun eräiden muiden tavaroiden kohdalla vero alenisi vastaavalla määrällä. Tällainen verorasituksen jakautumisen uudelleenjärjestely on vaikutuksiltaan sitä luokkaa, että uudistukseen liittyvät verotekniset ja muut juriidiset näkökohdat menettävät tähän verrattuna merkityksensä.

2. Uudistus tulisi aiheuttamaan perusteellisia hintojen muutoksia. On selvää, että tällaiset muutokset vaikuttaisivat olennaisesti myös kysynnän ja tuotannon suuntaukseen ja merkitsisivät kysynnän siirtymistä tuontitavaraan eduksi. Tätä tukee osaltaan myös ns. EFA-sopimuksen mukaan jo tapahtunut ja odotettavissa oleva tullitason voimakas alentaminen. On todennäköistä, että jo näidenkin tekijäin yhteisvaikutus muodostuu vahingolliseksi sekä työllisyyden, maksutaseen ja valtiontalouden kehitykselle. Samanaikaisesti vaikuttaa valtiontuloja vähentävästi myös tullitulojen siirtäminen maatalouden markkinoimisrahastoon tuontimaksujen muodossa. Asian käsittelyssä ei näihin keskeisiin kansantaloudellisiin kysymyksiin ole valtiovallan taholta kiinnitetty huomiota, joten esimerkiksi käsitys, että uudistus olisi omiaan vahvistamaan valtion taloutta, on oletamus, jonka tueksi ei ole esitetty minkäänlaisia laskelmia.

3. Keskusliittomme käsityksen mukaan uudistuksen suhdetta muihin lakeihin ei ole riittävästi tutkittu. Ei ole esimerkiksi selvitetty, millä tavalla uudistus vaikuttaisi maatalouden hintalakiin. Jos on tarkoitus, että uudistuksen maataloudelle aiheuttamat lisäkustannukset korvataan maatalouden hintalain puiteissa maatalouden tuottajahintojen korotusten muodossa se merkitsee, että osa kansalaisista vapautetaan tältä osalta veron korotuksen vaikutuksesta ja tämäkin rasitus siirretään toisten kannettavaksi. Jos näin on asianlaita, kysymyksessä on verolainsäädännöllinen muodottomuus, joka johtaa suureen epäoikeudenmukaisuuteen.

4. Ehkä tärkein näkökohta on kuitenkin, että uudistus merkitsisi koko veronkantojärjestelmän muuttamista. On helppo ymmärtää, mikä kaaosmainen tilanne syntyisi vuodeksi säädetyn lain voimassaolon päättyessä, jolloin pitäisi palata uudelleen nykyiseen järjestelmään. Hallitus on kuitenkin edellyttänyt, että uusi järjestelmä jäisi jatkuvasti voimaan, joko toisiaan seuraavien vuodeksi kerrallaan säädettyjen lakien tai määränemistöllä säädetyn pysyvän lain avulla. Tämä todistaa, että hallitus tunnustaa kysymyksessä olevan pysyväiseksi tarkoitetun lain, joka lainsäädäntökäytäntömme mukaisesti olisi säädettävä perustuslain edellyttämällä määränemistöllä.

5. Keskusliittomme käsitys on, että tämantapainen perustuslain kiertäminen ja tällaisten ennakkotapausten luominen voi osoittautua vaaralliseksi ja avata ovet juuri sellaiselle mielivaltaisuuudelle, jonka ehkäiseminen on perustuslain määränemistösäädösten varsinaisen tarkoitus.

Edellä olevaan viitaten keskusliittomme katsoo, että nyt ehdotettu liikevaihtoveron uudistus on taloudellisilta seurauksiltaan tuntematon, lainsäädännöllisesti arveluttava ja rahanarvopoliittisesti tuhoisa Joten hallituksen pitäisi vielä ennen eduskunnan lopullista päätöstä vetää esityksensä takaisin tai, mikäli eduskunta kuitenkin lain hyväksyy, esittää, ettei lakia vahvistettaisi.

Samalla keskusliittomme palkansaajain edustajana korostaa, että mikäli laki vastoin käsitystämme hyväksytään ja vahvistetaan, se katsoo velvollisuudekseen hankkia jäsenilleen korvauksen uuden liikevaihtoveron palkansaajille aiheuttamasta elinkustannusten noususta.

SAK:n kirjelmä ei johtanut toivottuun tulokseen, vaan säädettiin laki esityksessä muodossa, mikä merkitsee mm. kaikkien välttämättömyystarvikkeiden, kirjojen sekä muiden kasvatus- ja kulttuurityövälineiden joutumista 10 % verotuksen kohteeksi 1.1.1964 alkaen.

7. Sairausvakuutus

Sosiaalisista uudistuksista kertomusvuoden aikana on ennen kaikkea mainittava yleisen ja pakollisen sairausvakuutuslain säätäminen. Viime vuosisadan lopulta lähtien on maassamme tehty yrityksiä sairausturvan järjestämiseksi lainsäädäntöteitse kaikille kansalaisille. Ensimmäinen asiaa tutkinut komitea asetettiin jo vuonna 1889. Kolmen neljännesvuosisadan aikana on yleisen ja pakollisen sairausvakuutuksen järjestämisvaatimus ollut yksi ammattiyhdistysliikkeen ja koko työväenliikkeen keskeisimpiä ohjelma-kohtia.

SAK:n edustajakokouksessa otettiin kantaa tässä asiassa viimeksi vuonna 1961 ja silloin esitettiin vaatimus yleisen ja pakollisen sairausvakuutuksen puolesta. Viimeisin tätä asiaa koskeva ohjelmallinen vaatimus sisältyi vuonna 1962 muodostetun hallituksen ohjelmaan nimenomaan SAK:n vaatimuksesta. Asian kehitystä seurattiin SAK:n taholla erittäin kiinteästi. Lakiesityksen ollessa eduskuntakäsittelyssä kertomusvuoden alkupuolella oli ammattiyhdistysväellä perusteltua aihetta pelätä lain saavan sellaisen muodon, että se ei vastaisi ammattiyhdistysliikkeen asettamia vaatimuksia ja pyrkimyksissään vaikuttaa lain sisältöön palkkatyöntekijäin eduksi ja kiirehtiäkseen lain säätämistä, päätti SAK:n työvaliokunta kokouksessaan 21.5. esittää SAK:n valtuuston sääntömääräisen kokouksen päätettäväksi

... esittää maan hallitukselle ja eduskunnalle palkkatyöläisten ja viranhaltijain kannan asiassa ja ryhtyy tarpeen vaatiessa järjestöllisinkin toimenpitein vaikuttamaan lain kiirehtimisen ja sen sisällön parantamisen puolesta.

Eduskunta hyväksyi kuitenkin lain 21.5. — siis samana päivänä kun edellämainittu päätös työvaliokunnassa tehtiin — eivätkä jatkotoimenpiteet osoittautuneet tarpeellisiksi. Tasavallan presidentti vahvisti lain heinäkuun 4. päivänä ja toimeenpanoasetus annettiin marraskuun 1. päivänä. Lain piiriin kuuluvat kaikki Suomessa asuvat. Paitsi sairauden aiheuttamista kustannuksista suoritetaan lain peruskorvausta myös raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista sekä päivä- ja äitiysrahaa. Laki tulee voimaan kolmessa vaiheessa. Vakuutusmaksuja aletaan periä 1. 4.1964 ja syyskuun 1. päivänä tulee laki voimaan muiden lain myöntämien etuuksien paitsi lääkärinpalkkioiden osalta. Täydessä laajuudessaan tulee laki voimaan tammikuun 1. päivänä 1967. Kustannuksiin osallistuvat vakuutetut itse, työnantajat ja valtiovalta, kukin yhdellä kolmanneksella.

Sairausajan palkkaa koskevat työehtosopimusmääräykset

Suomen Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n neuvottelukuntien yhteisessä kokouksessa syyskuun 6. päivänä 1963 asetettiin erityinen työmarkkinajärjestöjen sairausvakuutustoimikunta tutkimaan sairausvakuutuslain voimaantulon mahdollisia vaikutuksia työehtosopimusten sairauskorvausmääräyksiin. Molempien osapuolten taholta nimettiin toimikuntaan viisi edustajaa. Toimikunnan työnantajapuolta edustavien jäsenten käsityksen mukaan pitäisi työehtosopimusten sairauskorvausmääräykset rajoittaa kattamaan ainoastaan sairausvakuutuslain mukaisen karenssiajan aiheuttama työajan menetys. Asia ratkeaa samanaikaisesti työehtosopimuskysymysten kanssa.

8. Työeläkelait

Heinäkuun 1. päivänä astui voimaan uusi 17. 5.1963 annettu asetys lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (LEL:n) soveltamisesta ja siihen liittyvä uusi asetys työeläkekassojen toimialoista. Entisten lisäksi tuli LEL:n piiriin yksitoista uutta työalaa.

Sosiaaliministeriön pyydettyä SAK:n lausuntoa ehdotuksesta työntekijäin eläkelain (TEL:n) ja lyhytaikaisessa työsuhteessa olevien työntekijäin eläkelain (LEL:n) muuttamisesta, lausuttiin keskusjärjestön taholta seuraavaa:

"Työntekijäin ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain soveltamisessa ilmenneiden epäselvyyksien ja tulkinnanvaraisuuksien vuoksi keskusliittomme pitää ehdotuksen mukaisia muutoksia ja selvennyksiä ko. lakeihin niiden soveltamisen kannalta tarpeen vaatimina. Samoin keskusliittomme pitää suotavana, että ehdotetut muutokset mahdollisimman pian toteutetaan.

Samalla keskusliittomme halua saattaa sosiaaliministeriön tietoon, että työntekijäin eläkelain ja lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain voimassaoloaikana on työntekijäin taholta lakeihin kohdistettu periaatteellista arvostelua ja tehty niiden muuttamista tarkoittavia esityksiä. Arvostelu on kohdistunut erityisesti työntekijäin eläkelain piiriin pääsemisen edellytyksenä olevaan karenssiaikaan ja täyden työsuhte-eläkkeen ansaitsemisaikaan.

Kun keskusliittomme kuitenkin, kuten edellä on sanottu, pitää ehdotuksen mukaisten lakien muutosten toteuttamista kiireellisenä, se ei tässä vaiheessa halua ehdottaa lakeihin sellaisia muutoksia, jotka vaativat perusteellista valmistelua ja jotka näin ollen viivästyttäisivät nyt kysymyksessä olevien muutosten voimaansaattamista."

Lain muutokset koskevat eläkeoikeuden alkamista TEL:n piirissä 55 ikävuoden täyttymisen jälkeen, työsuhteen jatkumista yrityksen omistajan tai haltijan vaihtuessa, 40% ylärajan poistamista työeläkkeeltä epäkäytännöllisenä ja merkityksettömänä sekä eläkkeiden yhteensovittussäännösten muuttamista siten, että pienipalkkaisten kokonaiseläketurva huomattavasti paranee ja saattaa eräissä tapauksissa nousta suuruudeltaan hyvin lähelle eläkkeen perusteena olevaa täyttä palkkaa. TEL:iin otetun uuden 19 a §:n mukaan ei eläkettä voida myöskään ulosmitata.

9. Työajan lyhentäminen

Työajan lyhentämisasiassa ei kertomusvuoden aikana päästy käytännöllisen toteuttamisen asteelle. Asia oli esillä työehtosopimuksista neuvoteltaessa, mutta työajan lyhentäminen katsottiin niin laajaksi sosiaalisesti uudistukseksi, että sitä ei voida työehtosopimuksilla toteuttaa yhdellä työalalla kerrallaan, vaan vaatii se samanaikaista liikkeellelähtöä kaikilla aloilla. Kun työehtosopimuskysymyksissä ei ollut mahdollista päästä keskitettyyn ratkaisuun vuodeksi 1963, kaatuivat myös työajan lyhentämispyrkimykset keskitetyn ratkaisun kanssa.

Perustellen kantaansa kehittyneiden maiden pyrkimyksillä, Kansainvälisen Työjärjestön kannanotoilla ja hallitussopimuksen työajan lyhentämistä koskevilla kohdilla, teki SAK:n valtuuston sääntömääräinen kokous 26.5. 1963 seuraavan päätöksen:

"Valtuusto kehottaa työvaliokuntaa yhdessä jäsenliittojen kanssa kiireellisesti sopimaan toimenpiteistä ja menettelytavoista, joiden avulla 40-tuntinen työviikko voidaan mahdollisimman nopeasti toteuttaa."

Kertomusvuoden syksyllä aloitetuissa työehtosopimusneuvotteluissa tuli työajan lyhentämiskysymyksen jälleen esille ja siinä muodossa, että työaikaa pyrittäisiin lyhentämään asteittain ansiotasoa alentamatta.

10. Kauppaliikkeiden aukiolo

Sosiaaliministeriön pyytämänä lausuntona kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain sekä kauppaliikkeiden ja liiketoimistajien aukioloajasta annetun lain uudistamista tarkoittavasta esityksestä SAK ilmoitti seuraavaa:

"Laki kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista on annettu 2 päivänä elokuuta 1946 eli samana päivänä kuin työaikalakikin. Lakien samanaikaisesta säätämisestä huolimatta ovat niiden useat säännökset oleellisesti erilaiset. Säännösten erilaisuutta pidetäänkin yhtenä perusmotiivina kauppaliikkeiden ja toimistojen työololain uudistamiselle. Esityksen perusteluissa nimitäin lausutaan: "Tarkoituksenmukaiselta näyttää ennen kaikkea se, että laki olisi mahdollisimman suuressa määrin yhdenmukainen yleisen työaikalain kanssa."

Tällainen eri työaloja koskevien lakien säännösten yhdenmukaistaminen on sinänsä periaatteellisesti hyväksyttävä pyrkimys, mutta ennen kuin kysymyksessä olevan lain uudistamiseen ryhdytään, on harkittava, saavutetaanko uudistuksella tarkoitettua tulosta.

Työaikalain säätämisen jälkeen on teknillinen kehitys, rationalisointi ja automatisointi aiheuttanut perusteellisia muutoksia työolosuhteisiin. Tapahuneen kehityksen seurauksena on esimerkiksi työaikaa useissa maissa lyhennetty ja tullaan edelleenkin lyhentämään. Myöskin meidän maassamme on laissa säädetyn säännöllisen työajan enimmäismäärää jo nykyisin eri alo-

jen työehtosopimuksilla huomattavasti lyhennetty, ja aivan lähiaikoina tulee väistämättömästi esille kysymys työaika säännöstelevien lakien muuttamisesta tapahtunutta kehitystä vastaavalle tasolle. Tässä yhteydessä on aiheellista todeta, että Suomen Työnantajain Keskusliiton ja SAK:n välisissä neuvotteluissa on työaikalain uudistaminen käsittelyn alaisena.

Kun työaikalain uudistaminen, paitsi työaika koskevien myös muiden säännösten osalta, on ajankohtainen, ja kun vielä tässä vaiheessa ei tiedetä, millaisia muutoksia lakiin tullaan tekemään, ei kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annetun lain säännösten muuttamisella voimassa olevan työaikalain säännösten mukaisiksi saavuteta tarkoitettua tulosta. Näin ollen lain uudistaminen olisi siirrettävä siihen asti, kunnes työaikalaki on uudistettu.

Koska kauppaliikkeiden ja liiketoimistojen aukioloajasta annettu laki liittyy kauppaliikkeiden ja toimistojen työoloista annettuun lakiin, olisi myös ensiksi mainitun lain uudistaminen siirrettävä käsiteltäväksi samanaikaisesti viimeksi mainitun lain uudistuksen kanssa.

Edellä lausutun perusteella emme katso aiheelliseksi puuttua esityksen yksityiskohtiin."

Liittojen jäsenmäärä vuonna 1963 verrattuna vuoteen 1962

Liitto	Jäsenmäärä		Lisäys tai vähennys v. 1962 verraten		
	1962	1963	lukumäärä	70	
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.723	3.798	+	75	0,2
Elintarviketyöläisten	9.147	10.406	+	1.259	13,8
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan	4.528	4.559	+	31	0,7
Umakuljetus-Unioni	235	252	+	17	0,7
Kiinteistötyöntekijäin	3.358	3.728	+	370	11,0
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntek.	–	3.260	+	3.260	100,0
Lasi- ja Posliinityöväen	2.805	2.837	+	32	1,1
Maaseututyöväen	9.053	10.391	+	1.338	14,8
Mekanikkojen	728	759	+	31	4,0
Metallityöväen	42.875	41.516	-	1.359	3,2
Muurarien	5.842	5.905	+	63	1,2
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen ...	6.505	6.923	+	418	6,4
Paperiteollisuuden työntekijäin	22.402	23.447	+	1.045	4,7
Puuteollisuustyöväen	8.477	10.345	+	1.868	22,0
Rakennustyöläisten	53.958	57.524	+	3.566	6,6
Rautatieläisten	15.924	15.312	-	612	3,8
Satamatyöntekijäin	3.398	3.023	-	375	11,1
Sukeltajain	237	254	+	17	7,1
Tekstiililaitosmiesten	1.063	1.070	+	7	0,7
Tekstiilityöväen	10.015	11.681	+	1.666	16,6
Toimittaja	48	51	+	3	0,6
Työläis	9.161	10.280	+	1.119	12,3
Valtion Virkailijain	1.138	1.072	-	66	0,6
Yleinen Lehtimies	179	194	+	15	0,7
Yhteensä	214.799	228.587	+13.788		5,7

K o r j a u s :

Taulukossa sivulla 51 on painattamisen jälkeen huomattu seuraava virhe:

Puuteollisuustyöväenliiton jäsenmäärä-
sarakkeet vasemmalta oikealle lukien ovat:

7.055	68,3	3.290	31,7	10.345
-------	------	-------	------	--------

Edellisen mukaan myös taulukon loppusummat
muuttuvat seuraaviksi:

174.877	76,5	53.710	23,5	228.587
---------	------	--------	------	---------

Liittojen jäsenistön jakautuminen sukupuolen mukaan vuonna 1963

Liitto	Miehiä	%	Naisia	%	Yht.
Auto- ja Kuljetustyöväen	3.336	87,8	462	12,2	3.798
Elintarviketyöläisten	4.208	40,4	6.198	59,6	10.406
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan ..	592	13,4	3.967	86,6	4.559
Ilmakuljetus-Unioni	206	81,8	46	18,2	252
Kiinteistötyöntekijäin	2.432	65,2	1.296	34,8	3.728
Kunnallis- ja sairaala-alojen työn- tekijäin	1.476	45,3	1.784	54,7	3.260
Lasi- ja Posliinityöväen	1.585	55,9	1.252	44,1	2.837
Maaseututyöväen	10.028	96,5	363	3,5	10.391
Mekanikkojen	750	98,8	9	1,2	759
Metallityöväen	36.866	88,8	4.650	11,2	41.516
Muurarien	5.895	99,8	10	0,2	5.905
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen.	2.665	38,5	4.258	61,5	6.923
Paperiteollisuudentyöntekijäin	18.033	76,9	5.414	23,1	23.447
Puuteollisuustyöväen	6.165	69,9	2.636	30,1	8.821
Rakennustyöläisten	51.922	90,3	5.602	9,7	57.524
Rautatieläisten	14.163	92,5	1.149	7,5	15.312
Satamatyöntekijäin	2.513	83,1	510	16,9	3.023
Sukeltajain	254	100,0	-	-	254
Tekstiililaitosmiesten	1.070	100,0	-	-	1.070
Tekstiilityöväen	1.659	14,2	10.022	85,8	11.681
Toimittaja	46	91,1	5	0,9	51
Työläis	7.438	72,4	2.842	27,6	10.280
Valtion Virkailijain	548	51,2	524	48,8	1.072
Yleinen Lehtimies.	137	70,6	57	29,4	194
	173.987	76,8	53.0*6-	23,1	aa11Om

m m

SAK:n jäsenliittojen v. 1963 voimassaolevien työehtosopimusten lukumäärä.

Liitto	Työehtosop.		Sopimuspöytäk.	
	Maan	Paikall.	Maan	Paikall.
	käsitt.		käsitt.	
Auto- ja Kuljetustyöväen Liitto r.y	13		3	3
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y. ...	14	11	1	
Suomen Hotelli- ja Ravintolahenkilö- kunnan Liitto r.y	3	10		
Suomen Ilmakuljetus Unioni r.y	1		1	
Suomen Kiinteistöyöntekijäin Liitto r.y. ...	1	5		
Kunnallis- ja sairaala-alojen työn- tekijäin liitto r.y		9		
Suomen Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.	3	5		
Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y	8	11	2	1
Suomen Mekanikkojen Liitto r.y	5	3	1	1
Suomen Metallityöväen Liitto r.y	24	1		13
Suomen Muurarien Liitto r.y	2		4	
Suomen Nahka-, Jalkine- ja Kumi- työväen Liitto r.y	7			2
Suomen Paperiteollisuudentyöntekijäin Liitto r.y	3	10	3	
Puuteollisuustyöväenliitto r.y	4	17	2	4
Suomen Rakennustyöläisten Liitto r.y	14		3	7
Suomen Rautatieläisten Liitto r.y	1	2		
Satamatyöntekijäin Liitto r.y	3		3	3
Suomen Sukeltajain Liitto r.y	1			
Toimittajaliitto r.y		1		
Suomen Tekstiililaitosmiesten Liitto r.y. ...	1			
Tekstiilityöväen Liitto r.y.JL.	2	5		4
	12	13	1	6
Valtion Virkailijain Liitto r.y	1			
Yleinen Lehtimiesliitto r.y	1		1	
	124	103	25	44

Liittojen ja työttömyyskassojen maksamat avustukset vuonna 1963

Liiton nimi	Työttöm.kassan varoista		Liiton varoista		Avustukset yhteensä
	Työttöm.- ja matka- avustusta	Sairausav. Hautausav.	Oikeusav.	Muita av.	
Auto- ja Kuljetustyöväen	9 796,00	—	—	—	9 796,00
Elintarviketyöläisten	123 210,80	21 909,68	1 500,00	9 864,95	156 485,43
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan ..	95 049,58	18 117,62	2 510,00	350,00	122 284,81
Ilmakuljetus-Unioni	—	429,88	—	—	429,88
Kiinteistötyöntekijäin	—	—	340,00	—	340,00
Kunnallis- ja sairaala-alojen työntek. ..	—	3 366,64	673,50	3 867,00	7 907,14
Lasi- ja Posliinityöväen	14 179,50	—	2 060,00	242,00	16 481,50
Maaseututyöväen	353 227,00	12 551,93	1 169,00	12 565,50	379 513,43
Mekanikkojen	1 436,50	459,75	—	50,00	1 946,25
Metallityöväen	1 459 017,00	162 326,90	17 046,85	28 211,88	1 666 881,63
Muurarien	949 981,30	53 200,20	12 750,00	2 014,86	1 321 128,86
Nahka-, Jalkine- ja Kumityöväen	348 319,50	18 485,16	1 564,09	19,50	369 628,59
Paperiteollisuudentyöntekijäin	228 653,80	176 610,42	11 460,00	715,40	417 439,62
Puuteollisuustyöväen	494 982,50	24 041,83	4 760,00	—	524 809,32
Rakennustyöväen	5 363 149,30	398 018,41	25 305,60	29 762,41	7 878 001,93
Rautatiealäisten	15 315,50	28 172,10	8 760,00	4 123,70	56 371,30
Satamatyöntekijäin	18 093,50	—	1 977,75	1 469,95	21 541,20
Sukeltajain	44 342,50	3 997,46	200,00	—	44 542,50
Tekstiililaitosten	28 277,50	34 311,58	600,00	—	32 874,96
Tekstiilityöväen	697 359,74	—	—	—	731 671,32
Toimittaja	—	—	—	—	—
Työläis	42 232,23	38 794,76	2 804,00	1 554,15	85 712,16
Valtion Virkailijain	85,39	—	—	327,02	85,39
Yleinen Lehtimies	—	650,00	—	—	650,00
	10 286 709,14	995 444,32	95 480,79	74 439,05	2 394 449,92
					13 846 523,22

SISÄLLYSLUETTELO:

	Sivu
Sisäpoliittinen kehitys.....	3
Taloudellinen kehitys.....	4
Jäsenistö ja hallintoelimet.....	21
Yhteistyö kotimaisten järjestöjen ja yhteisöjen kanssa.....	24
Kansainvälinen yhteistyö.....	27
Järjestö-, valistus- ja opintotyö.....	27
Työehto- ja sosiaalipoliittiset kysymykset	34
Tilastot.....	50